

КОРДОН

лінія безпеки

№6²⁰¹⁸

ЗАПАС МІЦНОСТІ

постфактум

АРМІЯ МИРУ

стор. 10

тренд

ОСОБЛИВІ «ПТАШКИ»

стор. 26

аспект

МАНЕВРИ ПРИТИСКУ

стор. 32

Журнал «Кордон»

ua_border_service

Центральний друкований орган
Державої прикордонної служби України
№ 6 (128) 2018

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:
Микола ЗОРИК
E-mail: nigo@ukr.net

**РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ
ВДЯЧНІСТЬ ЗА ДОПОМОГУ
У ПІДГОТОВЦІ НОМЕРА:**
Ользі ДЕРКАЧ
Андрію ДЕМЧЕНКУ
Юлії ОСТРОВСЬКІЙ

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:
Леся МЕДВЕДЕНКО

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:
Тетяна ГАЙДА
Андрій ГЕРАСИМКІВ
Тетяна ФІЛІПЕНКО
Наталія УСТЬЯНЦЕВА

ДОДРУКОВА ПІДГОТОВКА:
ТОВ «Софія-А» ЛТД

ХУДОЖНЕ ОФОРМЛЕННЯ:
Людмила ДЬОМІНА

Адреса редакції: 02099
м. Київ, вул. Ялтинська, 11
Тел./факс: (044) 566-43-30
E-mail: kordo@ukr.net

В журналі розміщені
ФОТОГРАФІЇ:
Сергія ГУДАКА
Миколи ЛАЗАРЕНКА
Валерія ОЛІЙНИКА
Михайла ПАЛІНЧАКА
Олександра ЯКОВЕНКА

Виготовлено: ТОВ «Софія-А» ЛТД
04053, м. Київ, вул. Обсерваторна, 12-Б.
Тел.: (044) 272-29-31

Наклад: 2658 примірників.

Підписано до друку: 19.10.2018

Свідчення про реєстрацію:
КВ№8070 від 28.10.2003.

Рукописи матеріалів, що не замовлялися редакцією, не редагуються та не повертаються. Думки авторів публікацій журналу не завжди збігаються з позицією редакції. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Деякі з фотографій не є прямими ілюстраціями до текстів. При використанні матеріалів посилання на журнал «Кордон» обов'язкове.

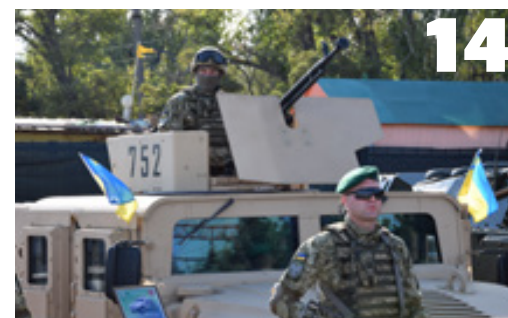
Підписний індекс: 48736

© «Кордон», 2018

Фото Валерія ОЛІЙНИКА

Фото Валерія ОЛІЙНИКА

14

4 держава

МИ ПОВЕРНЕМО СВІТ
НА ВІРНИЙ ШЛЯХ

10 постфактум

АРМІЯ МИРУ

14 офіційно

У ГОТОВНОСТІ ДО ДІЙ
ІСТОРИЧНІ БУДНІ

17 пульс кордону

НА ГРАНІ МОЖЛИВОСТЕЙ
ВИЗНАЧИТИ ЦІЛЬ
ІСПИТ НА ГЛИБИНІ
БУТИ ФОРТЕЦЕЮ

20 із перших вуст

ЗАПАС МІЦНОСТІ
ПРИКОРДОННОЇ АВІАЦІЇ

26 тренд

ОСОБЛИВІ «ПТАШКИ»

30 вдалий кадр

32 аспект
МАНЕВРИ ПРИТИСКУ

38 актуально

БУТИ ПРОФІ

42 гендер

УРОКИ ЛІДЕРСТВА

44 я - патріот

УКРАЇНА – НАША МАТИ,
ВМІЙ ЗА НЕЇ ПОСТОЯТИ!

46 у фокусі

«ДИКИЙ» БІЗНЕС

50 компетентно

ІНСТРУМЕНТАРІЙ
ПРИХОВАНОГО ВПЛИВУ

54 наш гість

МИСТЕЦТВО ВУЛИЦЬ.
ОЛЕКСАНДР КОРБАН

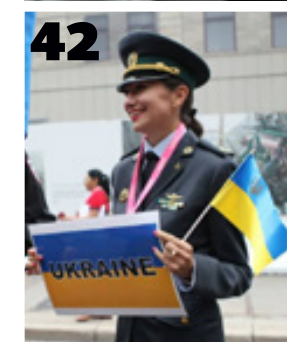
4

10

20

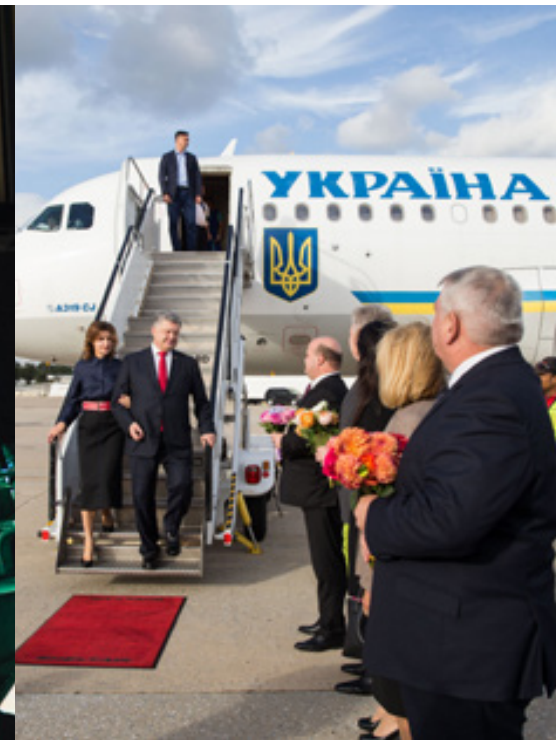

42

54

Пані та панове!
Від імені України я щиро вітаю пані Марію Еспіносу з обранням на посаду Голови 73-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН.
Ми підтримуємо визначені Вами пріоритети та готові зробити свій внесок у їх реалізацію. Наші дискусії відбуваються у визначальний момент для Організації. Незважаючи на загальний заклик до миру та проголошене зобов'язання його підтримувати, війни та збройні конфлікти залишаються нашою реальністю. Конфлікти є основною причиною зростання числа біженців та переміщених осіб по всьому світу до безпрецедентних 65,5 мільйона.

МИ ПОВЕРНЕМО СВІТ НА ВІРНИЙ ШЛЯХ

Виступ Президента України на загальних дебатах 73-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН «Зробимо ООН корисною для всіх людей: глобальне лідерство та спільна відповідальність у підтримці мирних, справедливих та сталих суспільств».

Відсутність миру – це й відсутність розвитку, коли сотні мільйонів людей приречені на зубожіння. Ще два десятиліття тому міжнародне безпекове середовище здавалося непохитно міцним. Сьогодні ми бачимо регрес до дедалі більшої нестабільності й небезпеки, де традиційні і гібридні загрози становлять виклик міцності наших суспільств. Занадто часто ми чуємо пафосні заяви про мир, повагу до міжнародного права та відданість правам людини, які залишаються лише заявами – благозвучними словами, політично коректними сигналами, які не підкріплюються конкретними діями.

Ми можемо піддатися спокусі обговорювати свої досягнення або грандіозні плани на майбутнє. Проте, на наш погляд, вирішення

фундаментальних проблем, з якими стикається ООН та усе міжнародне співтовариство, є набагато важливішим. Ми ніколи не повинні забувати, що головною метою існування цієї Організації є «врятувати наступні покоління від лиха війни».

На жаль, мої співгромадяни стали частиною тієї п'ятої частини населення світу, яка переживає жахи війни. Поки я виступаю, приходять сумні звістки про ще одне щойно втрачене людське життя на фронті – у війні, яку приніс моїй країні постійний член Ради Безпеки ООН. Вчора, як і позавчора, ще кілька сімей були розбиті горем через загибель своїх близьких під час російських ворожих атак.

Москва робить українських дітей сиротами. Катує наших патріотів у своїх в'язницях. Понад 1,5 мільйона людей стали внутрішньо переміщеними особами. Вони все ще не можуть повернутися до своїх домівок. Росія постійно примножує людську трагедію, яка останнім часом отримала новий вимір: екологічний. Вона отрує українську землю і створює екологічні катастрофи – не лише в окупованому Криму, але й на Донбасі.

Для українців це повсякденна реальність уже впродовж чотирьох років. Тисячі смертей, руйнування, переміщення та людські страждання. Для моїх співвітчизників ці роки стали випробуванням на рішучість і солідарність, стійкість і віру.

Не забуваймо, що це за війна. Україна ухвалила суверенне рішення про власний шлях до вільного світу, заснованого на демократичних цінностях та правилах. Росія карає Україну за це. Вбиває. Руйнує будинки. Вона бреше у промисловому масштабі. Вона робить вигляд, що Україна, як і Грузія, «самі напали на себе». Чи знаємо ми, який наступний сусід Росії «нападе на себе»? Чи буде світ і далі перебувати в стані «зручного заціпеніння», сподіваючись, що «наступним буду не я»?

Ми захищаємо українську землю та наш вільний вибір, ми протистоїмо відроджуваній неоімперіалістичній державі, яка хоче поділити світ наново, і таким чином ми захищаємо вільний світ. ООН не повинна мовчати, коли цінності та принципи, закріплені її Статутом та принципами міжнародного права, порушуються країною, що має право вето. Це не про-

сто виклик, це наш шанс зробити Організацію Об'єднаних Націй корисною для всіх людей і реалізувати таким чином девіз цієї сесії Асамблеї.

Як могло статися таке погіршення міжнародної ситуації?

Багато хто був переконаний, що повага до миру та міжнародного права є незмінною данністю. Події на міжнародній арені за останнє десятиліття серйозно підірвали цю впевненість.

Політика умиротворення та пошуку швидких рішень складних проблем довела свою хибність. Вона підтвердила, що зручне замовчування порушень норм міжнародного права не зупиняє злочинця, а навпаки, спонукає його продовжити свою руйнівну політику. Мовчання і є тією зброєю, яку Кремль використовує проти України, і, зрештою, проти всіх нас!

Наївно вірити, що «безпечна бухта» завжди буде поруч. Не буде жодної «безпечної бухти», якщо ми дозволимо декому вважати, що для нього не існує жодних правил і обмежень. Що він має право змінювати міжнародну систему, як йому заманеться. Що його інтереси більш легітимні, ніж наші.

“ Політика умиротворення довела свою хибність. Вона підтвердила, що зручне замовчування порушень норм міжнародного права не зупиняє злочинця, а навпаки, спонукає його продовжити свою руйнівну політику.

Організації Об'єднаних Націй піддається сумніву. Ми повинні визнати, що відповідальність за нинішній стан справ лежить на всіх нас колективно, і кожному з нас особисто. Якщо ми прагнемо створити мирне, справедливе і стає суспільство, ми маємо захищати Статут ООН, підтримувати його норми та принципи, вдаватися до рішучих заходів щодо відновлення справедливості. Дозвольте мені бути відвертим – гарна мова Статуту нічого не варта, якщо його не дотримуються. Часу на розмови більше не залишилось, прийшов час діяти! Організація Об'єднаних Націй повинна консолідуватися, адже здійснюються постійні спроби зруйнувати міжнародний порядок, заснований на правилах, і силою переглянути міжнародно визнані державні кордони. Це небезпечне падіння у прірву нецивілізованого світу, в якому відсутні жодні правила, має бути зупинено.

У зв'язку з цим виникає необхідність активізувати та посилити роль Генеральної Асамблеї у сфері міжнародного миру та безпеки. З розповсюдженням конфліктів ми повинні забезпечити максимальну гнучкість та повноту порядку денного Генеральної Асамблеї, яка є єдиним всеосяжним і головним майданчиком формування політики. Саме тому Україна запропонувала включити пункт щодо «Ситуації на тимчасово окупованих територіях України» до порядку денного поточної сесії Генеральної Асамблеї.

Державам-членам мають надаватися всі можливості для детального розгляду всіх національних питань, які потребують уваги міжнародної спільноти. Як зазначила Голова Генеральної Асамблеї, ми повинні «сприяти швидкому та ефективному реагуванню Генеральної Асамблеї на надзвичайні ситуації». Україна, як одна із віце-голів 73-ї сесії, готова надати цьому максимального сприяння.

Якщо ж не буде сильної та єдиної відповіді, такий безвідповідальний та егоїстичний гравець вдасться до тактики подальшої ескалації, створення нових криз, підвищення ставок, шантажу інших країн та навіть цілих міжнародних організацій.

Все у спробах вийти сухим із води. Ми цього не дозволимо. Ми повернемо світ на вірний шлях.

Що ж може цьому зарадити?

Лише відповідальність. Здатність міжнародного співтовариства забезпечити системну та неминучу відповідальність за кожне порушення міжнародного права – перш за все, норм та принципів Статуту ООН – є показником того, наскільки успішними ми, як сім'я націй, можемо бути у досягненні спільних цілей.

Забезпечити відповідальність – непросте завдання. Можу вас завірити: ніщо не зупинить Москву від продовження своєї агресивної, експансіоністської політики, якщо проти неї єди-

ним фронтом не виступить міжнародне співтовариство, якщо покарання за її вчинки не стане неминучим.

Саме відсутність відповідного покарання призводить до того, що після Грузії настала черга України, після Литвиненка – Скрипалів, після Аллепо – Ідлібу... Кремль не має наміру зупинитися на цьому. Після окупації Криму його мішенню сьогодні є окупація Азовського моря. Незаконно побудувавши міст через Керченську протоку, Росія почала систематично порушувати свободу міжнародної навігації через Керченську протоку як для українських, так і для іноземних суден. Такі грубі порушення мають бути припинені як незаконні, у тому числі в рамках Конвенції ООН з морського права. Вони мають отримати рішучу відповідь, включаючи посилення санкційної політики та інші цілеспрямовані заходи.

Ефективність міжнародних дій часто не відповідає очікуванням, а дієздатність самої

Як держави-члени, ми «наділили Раду Безпеки головною відповідальністю за підтримання міжнародного миру та безпеки». Якими мають бути наші дії, якщо член Ради Безпеки з правом вето, використовує його не для того щоб сприяти міжнародному миру та стабільності, а щоб допомогти собі уникнути відповідальності? Настав час наголосити, що зловживання правом вето – це гальмо, що заважає нашій Організації діяти на повну силу. Ми вважаємо, що прогрес у питанні реформи Ради Безпеки буде важливим внеском у триваючі в ООН широкомасштабні зміни. У цьому контексті ми підтримуємо заочаткування міжурядових переговорів з метою узгодження тексту відповідного документа та готові конструктивно долучитися до цього процесу. Ми також очікуємо, що поточна реформа щодо підтримання миру та безпеки, ініційована Генеральним секретарем за підтримки Генеральної Асамблеї, сприятиме підвищенню можливостей та швидкості Організації у питанні реагування на нові загрози для міжнародного миру та безпеки.

Україна повністю поділяє підхід Генерального секретаря до миротворчої діяльності Організації у рамках концепції «Дії з підтримання миру». Це своєчасна можливість для держав-членів та керівництва ООН вжити заходів, спрямованих на реальні зміни у миротворчій діяльності ООН. Йдеться саме про таку миротворчу діяльність, по яку Україна зверталася до ООН ще у квітні 2015 року, коли я направив відповідного листа, підтриманого Верховною Радою України, на адресу Голови Ради Безпеки, Президента Генеральної Асамблеї та Генерального секретаря ООН.

Навіть після того, як ООН не вдалося запобігти агресії проти України, ми все ще сподівалися на допомогу Організації у врегулюванні конфлікту шляхом розгортання багатонаціональної миротворчої місії на тимчасово окупованій території Донбасу. Місії з потужним

мандатом та широким колом відповідальності, що сприятиме поверненню миру на українську землю. А не тієї, що допоможе заморозити конфлікт або закріпити присутність агресора та його полічників на Донбасі. Ми серйозно розраховуємо на подальший прогрес у вирішенні цього важливого питання. Врешті-решт, чітко у відповідності до теми наших сьогоднішніх Загальних дебатів «Зробити ООН коханою для всіх людей», саме за допомогою погодженої Радою Безпеки миротворчої місії, ООН може врятувати численні життя людей та запобігти їхнім подальшим стражданням.

Ми як ніколи налаштовані й надалі захищати кожний клептик нашої землі від агресора. Крім того, ми продовжимо розглядати всі наявні можливості мирного вирішення конфлікту та відновлення територіальної цілісності України. Дозвольте мені наголосити, що Україна завжди ставила на перше місце правові та дипломатичні шляхи врегулювання конфлікту. Пріоритетними для нас є багатосторонні механізми – тому ми звернулися за підтримкою до ООН, ОБСЄ, Ради Європи та інших міжнародних організацій, форумів та форматів. Ми будемо дотримуватися цього підходу й надалі. Москва має відчувати силу міжнародного права.

Ми ініціювали низку справ проти російської сторони в міжнародних судах. У деяких з них вже досягнуто значних результатів. Зокрема, на початку 2017 року Міжнародний суд ООН наказав Росії скасувати заборону діяльності Меджлісу – представницького органу кримських татар в окупованому Криму. Проте Росія продовжує ігнорувати таку ухвалу, нехтуючи не лише своїми міжнародними зобов'язаннями, а й демонструючи зневагу до самого Суду. Ще один важливий елемент нашої справи в Міжнародному суді – це збиття у 2014 році літака МН17 та причетність Росії до цієї трагедії.

Важливо, що Австралія та Нідерланди нещодавно приєдналися до зусиль України притягнути Росію до відповідальності за цей злочин. Міжнародна спільнота вже вкотре закликає Росію визнати свою відповідальність та припинити деструктивні дії як в Україні, так і деінде. Ми знаємо, що правовий шлях є найбільш тривалим, але впевнені, що зрештою він дозволить нам добитися правосуддя.

Пройшло майже чотири роки з того часу, як Росія здійснила спробу анексії та окупації Криму і міста Севастополь. За російської окупації Крим перетворився на військову базу, яка загрожує безпеці та стабільності всього Чорноморського регіону. Ми впевнені, що зростаюча мілітаризація Криму заслуговує на пильну увагу та негайне реагування з боку Генеральної Асамблеї. Агресивна політика Росії разом із зухвалим використанням летальної зброї посилює загрозу. Саме тому під час цієї сесії Україна розраховує на вашу активну підтримку відповідної резолюції.

З першого дня незаконної окупації Криму кримські татари та етнічні українці піддаються репресіям та дискримінації. Зафіксовано безліч випадків убивств, катувань, переслідувань та арештів за сфабрикованими звинуваченнями. Список заручників та жертв російського окупаційного режиму в Криму зростає майже щодня. Здається, що бути українцем

“ Ми ніколи не повинні забувати, що головною метою існування ООН є «врятувати наступні покоління від лиха війни».

чи кримським татариним у сьогоднішніх реаліях окупованого півострова є кримінальним злочином. Кримського фермера Володимира Балуха арештували та ув'язнили на п'ять років за здійснення українського прапора над власною оселею. Кримський режисер Олег Сенцов знаходиться за ґратами виправної колонії на півночі Росії, відбуваючи 20-річний термін за сфабрикованими звинуваченнями. І Олег, і Володимир оголосили голодування на знак протесту, тож зараз вони балансують на межі життя та смерті. Я глибоко ціную надзвичайний прояв підтримки та єдності по всьому світу в спробі визволити цих хоробрих людей. На жаль, Кремль залишається байдужим до цих звернень міжнародної спільноти і багатьох представників російської інтелігенції.

Я закликаю країни-члени ООН докласти більше зусиль для того, щоб досягти поваги до прав людини в тимчасово окупованому Криму шляхом прийняття відповідної резолюції Генеральної Асамблеї ООН. Крім того, з початку російської агресії в 2014 році окупанти утримують на неконтрольованій території Донбасу десятки українців. Український солдат Сергій Глондар ніколи не бачив свою наймолодшу доньку, адже 3,5 роки знаходиться в полоні. Усі українські пропозиції обмінити російських громадян, засуджених за злочини проти суверенітету та територіальної цілісності України, на українських, яких тримають як політв'язнів, цілком ігноруються. Це черговий приклад безвідповідальності Росії: спочатку підбурювати і надсилати своїх громадян на цю війну, а пізніше просто покинути їх напризволяще.

Ось головна риса сучасної Росії – їм байдуже. Їм байдуже щодо страждань. Їм байдуже щодо правди. Їм байдуже щодо закону.

Вони думають, що їхня військова міць та статус в ООН дають на це право. Ми – ті, хто має довести, що вони помиляються. Ми – ті, хто має змусити їх не бути байдужими. А інакше, навіщо ми тут зібралися? Інакше, в чому різниця між світом до ООН та світом після створення ООН?

В цілому, Україна завжди вважала захист прав людини одним з наріжних каменів діяльності ООН. Неможливо досягти стабільного миру та безпеки у відриві від питання щодо прав людини. Таким чином, ми підтримуємо зусилля повернути питання прав людини до Ради Безпеки ООН та сприяти тісній співпраці між усіма органами ООН, залученими до цього.

Моя країна виконує зобов'язання за Порядком денним у сфері сталого розвитку на період до 2030 року та Цілями сталого розвитку. У другому кварталі 2018 року українська економіка зросла на 3,8% у річному вимірі. Зростання відбувається десятий квартал поспіль – це точно сталий тренд. Зростання ВВП було зумовлене макроекономічною стабілізацією, покращенням інвестиційного клімату та оздоровленням банківського сектору.

Україна демонструє найкращі темпи зростання серед ринків, що розвиваються. Попри спрямування майже 6% ВВП на сектор безпеки та оборони, в економічному, соціальному та політичному житті України відбуваються докорінні зміни. Ми цілеспрямовано впроваджуємо низку прогресивних реформ – від реформи судової системи, освіти, охорони здоров'я до впровадження децентралізації та боротьби з корупцією.

У 2019-2021 роках у зв'язку з членством в Економічній і Соціальній Раді ООН на Україну

буде покладено важливу відповідальність. Базуючись на своєму нещодавньому значному досвіді, моя країна докладе зусиль для зміцнення ролі Ради в процесі впровадження та огляду виконання Порядку денного у сфері сталого розвитку на період до 2030 року, насамперед в умовах конфлікту та постконфліктного відновлення. З-поміж 17 Цілей сталого розвитку Україна, зокрема, вітає ініціативи ООН, спрямовані на подолання голоду у світі. Сьогодні, в умовах, коли майже 850 млн людей недоїдають, моя держава не може стояти осторонь та готова запропонувати допомогу для вирішення питань продовольчої безпеки у світі.

Україна, як ніхто інший, знає ціну цій трагедії. У листопаді ц.р. ми вшануємо 85-ті роковини одного з найбільш страшних злочинів XX століття – Голодомору, штучно організованого в Україні сталінським режимом. Він забрав життя багатьох мільйонів українців. У зв'язку з цим хотів би поновити свій заклик до Асамблеї вшанувати одну з найбільших трагедій в історії людства шляхом прийняття відповідної декларації.

Наша Організація потужна саме настільки, наскільки ми їй це дозволяємо. Отже, наша повна підтримка та міцна політична воля необхідні для того, щоб діяльність ООН відповідала реаліям сучасного мінливого та неспокоїного світу. Нашим завданням та спільною відповідальністю є збільшення можливості ООН для реалізації нею наших очікувань. Зробити це завдяки глобальному лідерству, заснованому на спільних цінностях – свободі, верховенстві права та терпимості. **К**

АРМІЯ МИРУ

Урочистості з нагоди 27-ї річниці головного свята України - Дня Незалежності - за участі керівництва та гостей країни традиційно відбулися на Хрещатику. Невід'ємною частиною цього дійства став масштабний військовий парад, присвячений також і 100-річчю відродження державності України. Символізуючи готовність української армії відбивати агресію, він продемонстрував її прагнення до позитивних зрушень. Окрім 4,5 тисячі військовослужбовців із Збройних Сил України, Державної прикордонної служби, Національної гвардії, Національної поліції, вперше головною вулицею столиці йшли військовослужбовці з країн НАТО. Вперше за останні дев'ять років у параді взяла участь військова авіація. Вперше крокували жінки-військовослужбовці, а також капелани військових частин.

Цього року Державну прикордонну службу України у парадному розрахунку представляли 409 курсантів та 42 офіцери. Із них – 22 учасники бойових дій на сході нашої країни. Вперше до параду військ було залучено курсантів першого курсу, які продемонстрували відмінну стройову підготовку та майстерність.

В ході параду відзначили історичну подію – в цьому році виповнилося 100 років армії Української Народної Республіки. З цієї нагоди військові крокували під марші УНР, що додало параду особливої урочистості. Також цього року вперше на параді прозвучало військове вітання «Слава Україні!» і «Героям слава!».

На Майдані Незалежності у центрі Києва урочисте дійство приймав Президент України Петро Порошенко. Фрагменти з його промови на параді військ «Марш нової армії» пропонуємо вашій увазі:

«За чотири роки війни, яку Росія розв'язала проти України, ми з вами зберегли державу і зміцнили її. Нація консолідувалася на засадах захисту країни і патріотизму. Ми з вами створили сильну армію. І кропіткою роботою наших дипломатів забезпечили міжнародну політико-дипломатичну підтримку незалежності України.

І, головне, ми твердо обрали власний шлях розвитку. І не маємо права з нього зійти на угоду зовнішнім ворогами та їхнім агентам усередині країни.

Перше. Ми розриваємо всі пута, які пов'язують нас із Російською імперією та Радянським Союзом. Зробити незалежність незворотною, Україну – великою та сильною, без жодної перспективи повернення в зону російського впливу – це головне завдання нашого покоління.

Друге. Ми, українці, йдемо своїм шляхом і розуміємо, що насамперед маємо спиратися на власні сили. Використовувати багатства країни в інтересах народу і наступних поколінь. Україна має жорстко захищати свої національні інтереси.

Третє. Конкретними кроками зміцнити незалежність. Вже понад рік діє безвізовий режим для поїздок українців до Євросоюзу. Ми невідворотно стаємо частиною європейського простору. Це зміцнює нашу політичну незалежність. Набула чинності Угода про асоціацію та зону вільної торгівлі з Європейським Союзом. І як результат і наслідок частка експорту до ЄС становить тепер майже 43% проти 32% це чотири чи п'ять років тому. Із осені шістнадцятого року ми не купуємо газу в Росії. Український «Нафтогаз»

блискуче обіграв Газпром в Стокгольмському арбітражі, принісши до державної скарбниці 4,6 млрд доларів. Так здобуваємо нашу енергетичну незалежність.

Четверте, на чому хотів би окремо наголосити. Ми маємо твердий намір розрубати останній вузол, яким імперія відчайдушно намагається нас прив'язати до себе. Питання Томосу про автокефалію для Православної Церкви України виходить далеко за межі релігійного. Воно з того ж ряду, що зміцнення армії; що захист мови; що боротьба за членство в Євросоюзі та НАТО. Це – ще один стратегічний орієнтир на нашому історичному шляху. Це – вагома складова нашої незалежності.

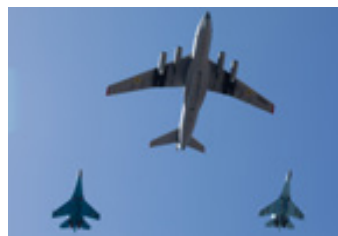
Війна Росії проти України – це частина плану Кремля розвалити Європейський Союз і НАТО. Наші воїни на сході стоять на захисті безпеки і добробуту не лише України, але всієї Європи. Отож, до Євросоюзу і до НАТО ми прямуємо не з порожніми руками. У нас сьогодні – одна з найкращих армій континенту. Вона істотно посилить східний фланг НАТО. Водночас ми розраховуємо на гарантії колективної безпеки, які надає Альянс.

Найнадійнішими гарантами Незалежності України та мирної праці українців є наші воїни: Збройні Сили, Національна гвардія, флот, прикордонники, СБУ, поліція, інші силові структури.

Наша українська армія – це армія миру. Влітку чотирнадцятого року вона успішно звільнила більшу частину Донбасу від бойовиків. А після того, як сталося пряме вторгнення російських регулярних військ, міцно тримає оборону на лінії зіткнення. Надійно захищає Україну вздовж усієї лінії кордону з нашою агресивною сусідкою».

Для прикордонників урочистості під час головного свята країни також ознаменувалися врученням Головнокомандувачем країни Петром Порошенком бойових прапорів. Прапор, що символізує оновлення та початок нової історії українського війська, отримав Луганський прикордонний загін Східного регіонального управління, який за Указом Президента носить почесне найменування «імені Героя України полковника Євгенія Пікуса». Крім того, Указом Президента України присвоєно почесні найменування ще двом підрозділам – Мукачівському загону Західного регіонального управління – «імені героїв Карпатської Січі» та Чернівецькому загону Західного регіонального управління – «імені генерал-хорунжого Олександра Пилькевича». К

PREZIDENT.GOV.UA

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 233/2018

ПРО ПРИСВОЄННЯ ПОЧЕСНИХ НАЙМЕНУВАНЬ ВІЙСЬКОВИМ ЧАСТИНАМ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.

З метою увічнення пам'яті та героїзації подвигу видатних українських і політичних діячів, які зробили значний внесок у розвиток охорони кордону української держави, захист її національних інтересів, а також військово-патріотичного виховання військовослужбовців Державної прикордонної служби України на героїчних прикладах боротьби за незалежність України, зважаючи на зразкове виконання поставлених завдань, з нагоди 27-ї річниці незалежності України постановляю:

1. Присвоїти військовим частинам Державної прикордонної служби України:

3-му прикордонному загону Східного регіонального управління Державної прикордонної служби України почесне найменування «імені Героя України полковника Євгенія Пікуса» та надалі іменувати його – 3-й прикордонний загін імені Героя України полковника Євгенія Пікуса Східного регіонального управління Державної прикордонної служби України;

27-му прикордонному загону Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України почесне найменування «імені героїв Карпатської Січі» та надалі іменувати його – 27-й прикордонний загін імені героїв Карпатської Січі Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України;

31-му прикордонному загону Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України почесне

найменування «імені генерал-хорунжого Олександра Пилькевича» та надалі іменувати його – 31-й прикордонний загін імені генерал-хорунжого Олександра Пилькевича Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України.

2. Внести до графи «Надалі іменується» розділу IV «Державна прикордонна служба України» Переліку військових частин, установ Збройних Сил України, Національної гвардії України, вузлів урядового зв'язку Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, органів Державної прикордонної служби України та підрозділів Державної спеціальної служби транспорту, вищих військових навчальних закладів та організацій, які зберігатимуть надалі раніше присвоєні почесні найменування та найменування яких уточнюються, затвердженого Указом Президента України від 30 жовтня 2000 року № 1173 «Про впорядкування присвоєння почесних найменувань військовим частинам, установам, вузлам зв'язку, органам та підрозділам» (зі змінами, внесеними Указом від 18 листопада 2015 року № 646), зміну, замінивши цифри та слова «27 прикордонний загін» цифрами та словами «27 прикордонний загін імені героїв Карпатської Січі».

3. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України П. ПОРОШЕНКО
22 серпня 2018 року

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 238/2018

ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНИМИ НАГОРОДАМИ УКРАЇНИ З НАГОДИ ДНЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

За особистий внесок у зміцнення обороноздатності Української держави, мужність і самовідданість, виявлені під час бойових дій, високий професіоналізм та зразкове виконання службових обов'язків постановляю: в органах і підрозділах Державної прикордонної служби України:

НАГОРОДИТИ ОРДЕНОМ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО КОЛОСКОВА Руслана Анатолійовича – полковника
ЛАВРЕНТЬЄВА Сергія Анатолійовича – полковника

НАГОРОДИТИ МЕДАЛЛЮ «ЗА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ УКРАЇНІ» БЕНЕДІСЮКА Максима Миколайовича – капітана 3 рангу
БУТЕНКА Олександра Сергійовича – полковника
ГРИНЮКА Володимира Миколайовича – підполковника
КРУКА Олександра Івановича – полковника

НАГОРОДИТИ МЕДАЛЛЮ «ЗА БЕЗДОГАННУ СЛУЖБУ» ІІІ СТУПЕНЯ ДИКОГО Олександра Ярославовича – старшого прапорщика
МІХАЛЬЦЯ Ігоря Петровича – підполковника
ТУРЕНКА Костянтина Володимировича – полковника

НАГОРОДИТИ МЕДАЛЛЮ «ЗАХИСНИКУ ВІТЧИЗНИ» КУПЧИК Юлію Романівну – старшого лейтенанта
МЕДВІДЯ Михайла Михайловича – старшого прапорщика
ЯЩЕНКА Максима Петровича – старшого прапорщика

Президент України П. ПОРОШЕНКО
23 серпня 2018 року

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 245/2018

ПРО ПРИСВОЄННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЗВАНЬ

1. Присвоїти військове звання **КОНТР-АДМІРАЛА** капітану I рангу **КОСТУРУ Олегу Івановичу** – начальнику Регіонального управління морської охорони Державної прикордонної служби України.

2. Присвоїти військове звання **ГЕНЕРАЛ-МАЙОРА**: полковнику **ПІМЕНОВУ Артуру Олександровичу** – директору Департаменту оперативної діяльності Адміністрації Державної прикордонної служби України;

полковнику **СКИДАНЕНКУ Павлу Миколайовичу** – заступнику директора департаменту – начальнику управління матеріального забезпечення Департаменту ресурсного забезпечення Адміністрації Державної прикордонної служби України.

Президент України П. ПОРОШЕНКО
23 серпня 2018 року

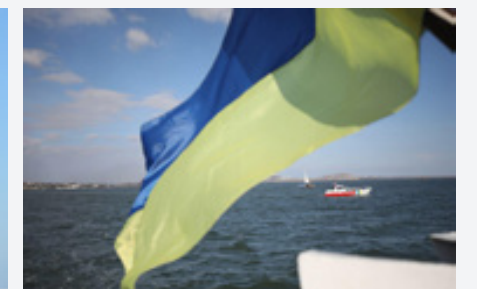
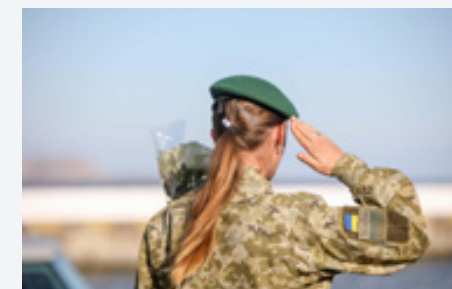
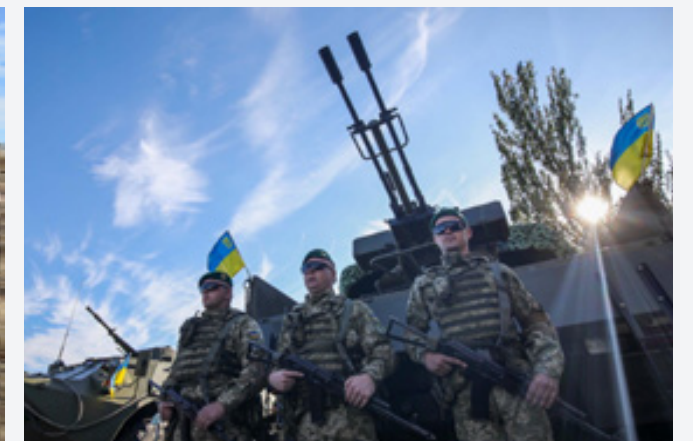

У ГОТОВНОСТІ ДО ДІЙ

Міністр внутрішніх справ Арсен Аваков з робочим візитом відвідав прикордонників, що несуть службу у складі Операції Об'єднаних сил.

У Талаківці, що на Донеччині, за його участі відбулося відкриття Центру безпеки громадян, а також підрозділу водозащитних пошуково-рятувальних робіт ДСНС України. Водночас очільник МВС відвідав підрозділ Морської охорони Держприкордонслужби, де Голова прикордонного відомства Петро Цигикал та начальник Донецько-Луганського регіонального управління Володимир

Бондар продемонстрували новітню техніку і зброю. Зокрема, зенітну установку на базі КРАЗу, БРДМ, броньовані автомобілі Humvee, БТРи, снайперські гвинтівки Barrett, спеціальні технічні засоби прикордонного контролю, засоби тепловізійного спостереження, мобільний автоматизований радіаційний комплекс, а також катери морської охорони, на яких здійснюється патрулювання морських рубежів.

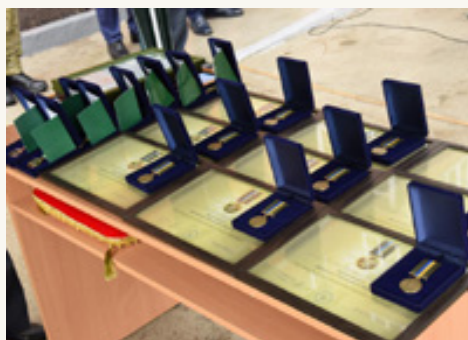
Крім того, військовослужбовці Маріупольського загону морської охорони продемонстрували Міністру дії підрозділу спеціального призначення з використанням катерів морської охорони із застосуванням зброї під час затримання судна-порушника, що намагалося уникнути відповідальності за вчинене правопорушення у внутрішніх водах України.

За участі Арсена Авакова 27 військовослужбовців Донецького прикордонного загону та Маріупольського загону морської охорони отримали президентські відзнаки «За участь в АТО» та відомчі відзнаки Держприкордонслужби. Серед почесних нагород та відзнак Міністр внутрішніх справ вручив прикордонниці Донецького загону, яка втратила житло через окупацію рідного міста, ключі від нової квартири. **к**

ВАЛЕРІЯ КАРПИЛЕНКО

ІСТОРИЧНІ БУДНІ

У Сумах 80 сімей прикордонників отримали ключі від нового житла. Здача другої черги 160-квартирного будинку дозволяє майже повністю вирішити житлове питання для військовослужбовців Сумського загону.

Після вручення ордерів щасливим новоселам Голова відомства Петро Цигикал наголосив, що всі прикордонники заслуговують на власне житло, адже завжди з честю виконують покладені на них службові завдання. До речі, більшість вартових рубежів, які стали власниками житла у Сумах, є учасниками бойових дій.

– Відповідно до діючої програми, до 2020 року відомством заплановано забезпечити власним житлом ще близько півтори тисячі прикордонників. Завдяки Президентові та Уряду нашої країни на цю програму виділяються кошти, і вона виконується. У бюджеті на наступний рік також закладені ресурси на вирішення соціально побутових питань військовослужбовців, і, до речі, більше ніж цього року, – зазначив генерал-полковник Петро Цигикал.

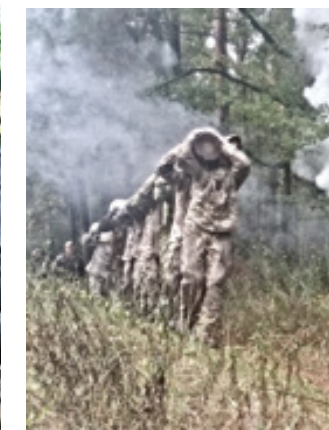
– Тому я впевнений, разом ми зможемо виконати і цю програму.

Також у Сумах відбулася історична подія у житті Державного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» імені І. Г. Харитоненка. Державна прикордонна служба України взяла патронат над навчальним закладом, кадети ліцею наділи берети зеленого кольору.

– Держприкордонслужба, а також усі наші навчальні заклади, прикладуть багато зусиль, аби довести інформацію про прикордонну службу і її специфіку до кадетів. Також відомство всебічно сприятиме навчальному закладу, щоб учні ще на початковому етапі відчули, що таке підтримка та прикордонне братство. Бажаю усім обрати правильний життєвий шлях і стати надійними захисниками України, – зазначив Петро Цигикал.

Після урочистого шиккування в ліцеї відбувся концерт «Академічного ансамблю пісні і танцю Державної прикордонної служби України». **К**

РОМАН ТКАЧ

На базі Головного центру підготовки особового складу Держприкордонслужби ім. генерал-майора Ігоря Момота завершився курс підвищення кваліфікації для керівного складу мобільних прикордонних підрозділів.

НА ГРАНІ МОЖЛИВОСТЕЙ

Навчання тривали протягом п'яти днів. Спершу з учасниками курсів провели заняття з нормативно-правової бази, що регламентує діяльність мобільних підрозділів, та тренінги з порядку використання БПЛА в охороні кордону. Згодом офіцери-спецпризначенці виконували вправи на смузі перешкод і спортмайданчику.

Для керівників мобільних підрозділів відбулися показові заняття з фінального іспиту для учасників відбору до спецпідрозділу «ДОЗОР», аби акцентувати особливу увагу на підготовці підпорядкованого особового складу. Важливим елементом тут стало відпрацювання навиків з тактичної медицини, зокрема надання невідкладної допомоги безпосередньо

на полі бою та під час евакуації пораненого. Крім того, військовослужбовці виконали вправи навчальних стрільб. Всі заняття проводили викладачі Головного центру та інструктори спецпідрозділу.

Також відбулися урочистості з нагоди поповнення 10-го окремого загону оперативного реагування новими бійцями. Суворі нормативи та комплекс стресо-фізичних випробувань, що тривали протягом місяця, витримали не всі кандидати, але боротьба за право носити шеврон «ДОЗОР» була запеклою. Посилений військовий вишкіл завершено. Невдовзі бійці, які успішно склали іспити, поповнять лави спецпризначенців. **К**

АНДРІЙ ПОЛІЩУК

ВИЗНАЧИТИ ЦІЛЬ

У Головному центрі підготовки особового складу ДПСУ завершилося навчання персоналу харківського загону – обчислювачів, розвідників та фахівців мінометних розрахунків.

Військовослужбовці на практиці навчилися виконувати прийоми та команди під час тренувань щодо зайняття командно-спостережного пункту та вогневої позиції, визначати цілі, здійснювати підготовку даних для стрільби, наводити міномети на визначені точки та змінювати вогневі позиції. Завершальним етапом тренінгу стали бойові стрільби, де мінометна застава успішно виконала всі покладені на неї завдання. **К**

ВОЛОДИМИР ДАШУК

На базі Одеського загону Морської охорони завершено двотижневі тренінги з водолазної підготовки. Бійці відділів спеціальних дій на воді пройшли всі теоретичні і практичні випробування тактичного дайвінгу і надалі передадуть цей досвід своїм колегам.

ІСПИТ НА ГЛИБИНІ

Програма курсу спланована досить щільною, а заняття проходили з інтенсивним навантаженням. На підсумковій зустрічі хлопці зізналися, що відчують втому, але вона приємна. «Це таке особливе відчуття, коли доклавши стільки зусиль ти втомлений, але вкрай задоволений досягнутим результатом, і все опановане в нелегкому навчанні стане потім у пригоді» – ділиться своїми враженнями учасник тренінгів від Маріупольського ЗМО Олександр Охріменко.

Саме практичний залік з тактичного дайвінгу показав рівень навченості спецпризначенців. Адже занурення – це завжди небезпека, вміння володіти собою, вправне використання обладнання, особлива

взаємодія з усіма учасниками. Під час іспитів всі окремі блоки навчальної програми були поєднані в одну ситуацію. Ввідну для іспиту обрали суто прикордонну: водолази мали знайти за допомогою спеціальних пристроїв та підняти з води певний предмет. За легендою навчань, група зловмисників на малому плавзасобі, тікаючи від переслідування, позбулася скрині з речовими доказами. «Водолазні трійки» в повному спорядженні занурювалися у визначеному квадраті, прочісували глибини, знаходили скриню і за допомогою спеціальних приладів піднімали її на поверхню. Злагоджена робота наших бійців була високо оцінена американськими інструкторами.

По завершенню курсу керівник Програми з питань експортного контролю та безпеки кордонів (EXBS) Посольства США в Україні Джейсон Джонс та радник з морських питань Посольства США в Україні Кевін Келер разом з групою американських агентів Прикордонного патруля США вручили учасникам тренінгів сертифікати та пам'ятні подарунки. Представники Посольства США запевнили, що готові й надалі надавати нашому відомству всебічну підтримку й сприяти впровадженню новацій, а розгортання Регіонального управління морської охорони Держприкордонслужби вважають ефективним та дієвим реформуванням охорони морських рубежів. **к**

НАТАЛІЯ ГУМЕНЮК

БУТИ ФОРТЕЦЕЮ

Завершилася активна фаза комплексних навчань «Західна фортеця-2018», під час яких вартіві рубежу на практиці відпрацьовували порядок дій у разі зміни обстановки на державному кордоні та під час виникнення нестандартних ситуацій у пунктах пропуску.

У рамках навчань заняття проводилися на базі навчального центру Держприкордонслужби, а також практичні відпрацювання у пунктах пропуску та на ділянках державного кордону. До заходу залучалися резерви Голови Служби, кінологічні підрозділи та окремі сили оперативного реагування. Крім того, під час навчань було уточнено взаємодію з іншими правоохоронними органами та порядок спільних дій.

Протягом кількох днів військовослужбовці відточували свою майстерність та вдосконалювали навички. Під час теоретичних занять розглянули питання психології поведінки правопорушників та правові аспекти діяльності прикордонників під час виконання завдань у складі резерву.

На практиці учасники тренінгу відпрацьовували порядок дій у разі зміни обстановки на кордоні та виникнення нестандартних ситуацій у пунктах пропуску.

Зокрема, зведені підрозділи вправлялися у розблокуванні роботи пункту пропуску, а саме: стримуванні на товпу і недопущенні прориву через перепускний пункт транспортних засобів. Окремим питанням відпрацьовано застосування кінологів зі службовими собаками. Також особливу увагу було приділено заняттям з тактичної медицини в екстремальних умовах.

Варто зазначити, що комплексні навчання «Західна фортеця-2018» спрямовані на перевірку бойової готовності підрозділів, їх злагодження та відпрацювання різних сценаріїв реагування на можливі нестандартні ситуації на державному кордоні. **к**

ОЛЕКСАНДР ТИХОНОВ

Щоб ефективно виконувати свої функції – контролювати сім тисяч кілометрів держкордону 365 днів на рік і оперативно впливати на всі сучасні виклики, прикордонному відомству, окрім іншого, необхідна довга лінійка авіаційної техніки. Життєвий цикл частини експлуатованих «бортів» вже добігає кінця. У пріоритеті ДПСУ – їх заміна на нові, функціональні, економічні, з основним акцентом на малій авіації. Про це – наша розмова з начальником авіаційного управління – начальником авіації Департаменту охорони державного кордону генерал-майором Миколою ТЕПАНОМ.

ЗАПАС МІЦНОСТІ ПРИКОРДОННОЇ АВІАЦІЇ

– Не так давно був підписаний українсько-французький контракт на придбання Airbus Helicopters для системи авіаційної безпеки та цивільного захисту. Приємно, що наше відомство отримає чималу частку техніки у його межах – 24 вертольоти. Чи достатньо буде цієї кількості, щоб перекрити кордон?

– На жаль, наші виробники ніколи не виходили на торги, які ми проводили. Вітчизняний оборонпром хоч і розвивається, однак ще не здатен забезпечити українських силовиків. У 2014 році порушувалося питання допомоги, ми були в Парижі, знайомилися з технікою. Компанія Airbus нам навіть скомпонувала не просто спортивну машину, а літальний апарат з моніторинговим обладнанням саме для

правоохоронних органів. На жаль, вирішення питання затягнулося. Згодом на рівні керівництва держави було прийнято рішення про співпрацю з Францією, одним з її пріоритетів стала ця вертолітна ініціатива.

Передусім, вона здійснюватиметься як соціальний проект для наших співвітчизників, спрямований на порятунок і допомогу людині. Вертольоти базуватимуться по всій території України, і, окрім правоохоронних функцій, допомагатимуть населенню. Якщо раптом щось трапляється кожен вертоліт з цієї структури, адже вони дислокуються по всій території України, буде готовий до виконання завдань. Програма, сформована сім років тому, вже набирає обертів і передбачає оснащення при-

кордонних підрозділів 24 одиницями техніки H125. У 2019 році планується виробництво вертольотів, а перша поставка – на початок 2020 року. Однак це не означає, що ми заповнимо цими апаратами всю вертолітну нішу. Ми показали той мінімум, щоб час реагування на порушника держкордону становив трохи менше години. Проте це не те, до чого потрібно прагнути. 10–20 хвилин – ось топ серйозних робіт. На перший погляд, здається, що 24 вертольоти – це велика кількість техніки, але якщо її розділити на сім тисяч кілометрів держкордону, то видається не так багато.

H125 – дуже хороша сучасна, функціональна, економічна машина на базі Airbus Eurocopter AS350-B3, яка має величезну кількість нальотів. Може виконувати посадку на майданчик, підібраний з повітря. Літає вдень і вночі. Це компактний однодвигуновий 5-місний літальний апарат з витратою палива близько 80 літрів на годину. Його, так би мовити, «дитячі хвороби» давно виявлені та усунені. Він застосовується в багатьох галузях. Сподіваюся, що за допомогою цієї техніки можна буде оперативно вирішувати проблеми на кордоні. Це і переміщення людей, і розкриття обстановки, і наведення з повітря, і фіксація порушень. На вертольоті буде вста-

Українсько-французький контракт на придбання гелікоптерів Airbus Helicopters дає можливість отримати 55 одиниць техніки, які гарантуватимуть безпеку українських громадян. Вертольоти французького виробництва трьох моделей – H145, H125 та H225, що відповідають найвищим стандартам технологічного оснащення, допомогатимуть роботі Держслужби з надзвичайних ситуацій, Нацгвардії, Нацполіції та Держприкордонслужби. Вже за три роки система авіаційної безпеки має запрацювати на повну потужність з повним переліком послуг. Вона буде поєднувати підрозділи силовиків за досвідом передових країн. І, в разі небезпеки, вони допомогатимуть один одному.

новлено серйозне моніторингове обладнання докової бази.

До прикладу, теперішній Ми-8 витрачає 800 літрів на годину. Абсолютно різні параметри, чи не так? Літак Ан-72 – 1800 літрів на годину. Щоб давати наліт і мати присутність авіаційної компоненти по всій лінії держкордону, безумовно, потрібна економічна техніка.

– А як плануєте надалі експлуатувати застарілі Ми-8?

– Вони всі підійшли до кінцевого етапу експлуатації. Основні машини у нас – це «тешки»

(прим. ред.: Ми-8Т) кінця 70-х – початку 80-х років випуску. Надалі використовувати їх в такому варіанті недоцільно. Вони підлягають глибокому абгрейду. Завдяки зусиллям «Мотор Січ», після цілковитої модернізації сьогодні можна мати машину Ми-8 МСБ. Зараз триває стадія підписання контракту.

За роки війни всі наші машини були дообладнані додатковими баками, бо ними доводилося користуватися по-різному. Приміром, вивозячи поранених, їх розміщували просто на підлозі, адже вертольоти не спеціалізовані як санітарні. Медики – молодці, незважаючи

на такі складні умови, робили все від себе залежне: жодну людину не втратили за час транспортування, а це близько 300 осіб. Тому керівництво ДПСУ прийняло рішення, щоб у нас були транспортно-санітарні вертольоти. Розраховуємо на кінець 2019 року мати дві машини Мі-8 МСБ у такому варіанті.

– Скільки часу знадобиться для того, щоб їх модернізувати?

– Гадаю, до кінця 2019 року. Звичайно, все залежить від фінансування. Глибока модернізація – це капітальний ремонт, заміна двигунів, безліч конструктивних перетворень. Літальний апарат після цього отримує нове життя. Це буде не Мі-8 з формуляром, який був випущений у 70-х роках, а зовсім інша сучасна машина Мі-8 МСБ з нульовим нальотом, з ресурсом 12 років, з потужними двигунами. Чекаємо та сподіваємося, що будемо на ній літати.

Буде полегшення для льотного складу і з пілотування за складних умов. Зараз на завершальній стадії капітальний ремонт двох вертольотів на Конотопському авіаремонтному заводі «Авіакон» Мі-8 МТ з серйозною модернізацією пілотажної-авіаційного обладнання.

– А де авіаційна техніка нашого відомства проходить сервісне обслуговування? І яким чином воно буде організоване для вертольотів французького сімейства?

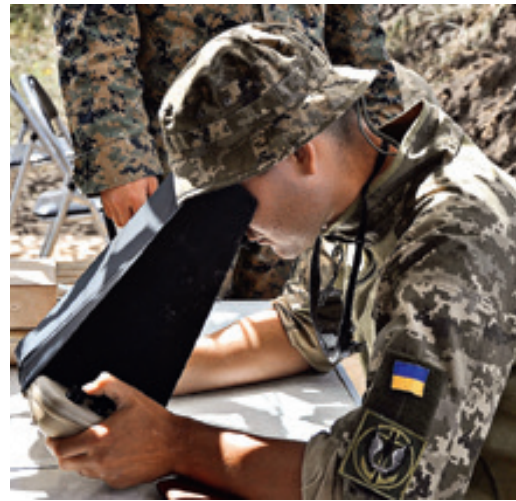
– Коли ми купували Diamond, до контракту входила підготовка інженерно-технічного складу на заводі в Австрії. Він отримав усі види допусків щодо роботи з технікою. І зараз все технічне обслуговування машин після експлуатації 100 – 200 годин, півроку, в тому числі і такі важкі форми, як 1000 годин, робимо у своїй рідній одеській ТЕЧ (прим. ред.: техніко-експлуатаційній частині).

Що стосується єврокоптерів Н125, то вони нам незнайомі, у державі їх не експлуатували, проте вони є в цивільній, і їхнє техобслуговування здійснюється в сертифікованих центрах. Однак, гадаю, що з малими формами техобслуговування (після 100 – 200 годин експлуатації) ми і самі впораємося, – це буде наша прерогатива. Звичайно ж, на нашій території це робити дешевше і вигідніше. Якщо буде необхідне втручання в конструкцію літального апарата, звернемося до сервісного центру. Для важких форм техобслуговування в рамках контракту з французами в Україні буде організовано сервісний центр.

– Для 24 нових вертольотів потрібні екіпажі. Чи плануєте розширювати штат, набираючи персонал?

– Доведеться це зробити. Машини з'являться зовсім скоро, а такої кількості льотного складу у нас немає. На жаль, був тривалий період, десятиріччя, коли за держзамовленням з нашого харківського вузу не отримували ні льотний, ні інженерний склад. Нещодавно зробили замовлення, але фахівці придуть тільки після закінчення навчання – через п'ять років. За останні десять років від нас пішло близько 90 осіб авіаційного персоналу, дуже добре підготовлених. Маю на увазі тих, хто безпосередньо «тримався за ручки» і обслуговував техніку. У тому числі – більше 40 командирів екіпажів. Це якраз ті люди, які нам тут дуже потрібні – із запасом міцності, які правильно реагують на будь-яку ситуацію, із виробленою роками моторикою. На жаль, ми стали донорами спеціалістів для комерції. Усі ті льотчики, які звільнилися від нас, затребувані, всі літають. Дуже багато із них працює за контрактом в Африці.

Шукаємо важелі впливу, щоб гармонізувати ситуацію. Обговорюємо прийнятні можливості

повернення наших ветеранів, багато з яких зараз працює у цивільних структурах. Так, заробляють в комерції. Проте з іншого боку, багато з них не мають сімей, дітей, бо відлітають на чужину на півроку, інколи – і на триваліший період, вони ризикують.

Голова Держприкордонслужби Петро Цигикал прийняв однозначне рішення, і у той же місяць у нас все було зроблено. Наші командири ескадрилій, льотчики отримують не менше, ніж в інших структурах. Існує проблема з цивільними льотчиками. Із тих, хто отримує пенсію, не всі мають бажання служити. Щоб їх зацікавити, потрібне правове поле і фінансове забезпечення. Бо сьогодні цивільні льотчики отримують... Ну, не правильно це, так не повинно бути. Цю проблему намагаємося вирішити.

– Щоб стати пілотом повітряного судна в ДПСУ не обов'язково закінчувати винятково військовий харківський вуз? Які ще навчальні заклади або спеціалізовані курси готують фахівців-льотчиків?

– Так, у нас є льотчики, які закінчували цивільні навчальні заклади. Є інший фактор. З Кременчука, який випускав вертолітників, фахівці виходили практично без нальоту. Навіть сьогодні, поки держзамовлення не спрацює, можна взяти з іншої системи. Наприклад, у ІКАО (Міжнародна організація цивільної авіації – прим. ред.) є сертифіковані центри, школи. Вона видає сертифікат приватного пілота PPL, коли льотчик має право виконати польотне завдання без комерції, відповідаючи лише за себе, безаварійно безпечно пролетіти на літаку або вертольоті. Після 45 годин нальоту, 100 годин теорії він отримує посвідчення пілота. Однак у нього немає запасу міцності, він

Н125 – ДУЖЕ ХОРОША СУЧАСНА, ФУНКЦІОНАЛЬНА, ЕКОНОМІЧНА МАШИНА НА БАЗІ AIRBUS EUROCOPTER AS350-B3, ЯКА МАЄ ВЕЛИЧЕЗНУ КІЛЬКІСТЬ НАЛЬОТІВ. МОЖЕ ВИКОНУВАТИ ПОСАДКУ НА МАЙДАНЧИК, ПІДБРАНИЙ З ПОВІТРЯ. ЛІТАЄ ВДЕНЬ І ВНОЧІ.

не готовий виконувати завдання. До речі, щоб отримати право займатися комерцією, потрібно мати 150 годин нальоту. Це немало і передбачає зовсім іншу підготовку, із якою пілот уже виходить на професійний рівень. Добре, щоб цей час налітати за рік. По-друге, це ціна питання. Пілот другого класу повинен налітати 400 годин, а це кілька років роботи! Першокласним же вважається льотчик, який має 600 годин нальоту і готовий вдень та вночі, за складних умов, виконувати завдання. Щоб «дорости» до першого класу, як правило, пілот має активно працювати 5 – 6 років.

Зараз ми набрали молодь після Кременчуцького льотного коледжу, Кіровоградської льотної академії, але у цих людей немає практики. Ми другий рік займаємося їхньою допідготовкою. Так, вони вже тримають у повітрі машину, злітають і сідають. Однак їм ще не можна довірити виконання серйозного завдання. Наприклад, такого, щоб пролетіти над усім Південним регіональним управлінням, Закарпаттям, облетіти Західне РУ, Львівський вузол, весь кордон, із середнім нальотом – понад три години. Пілот повинен виконати завдання, передбачивши зміну погоди, приймати правильні рішення, щоб при зміні метеоумов сісти на запасний аеродром або продовжити виконання завдань. Потрібно не загнати себе туди, де не виконаєш посадку. Якщо, приміром, пілот перейшов гори, не відстеживши погоди, він може потрапити в ситуацію, коли ніде здійснити посадку. Гори так закривають, що складно вийти на далекі відстані. А ризикувати людьми на

борту і машиною – нонсенс. Ми впритул, просто по лінії виконуємо польотні завдання. Трапляється всяке, адже кордон має «кишені», потрібно своєчасно виконати розворот, щоб не вийти за межі державного рубежу.

– Ще декілька років тому ніхто всерйоз не сприймав БПЛА. Сьогодні безпілотна авіація увійшла в повсякденне життя і скоро займе серйозну нішу. Які плани на майбутнє щодо дронів?

– Це дуже перспективний напрям. Ще до війни були наміри оснастити кордон 212 комплексами. Розраховували всю лінію держкордону перекрити радіусом дії БПЛА, щоб командир нижчої ланки – ВПС міг, перебуваючи на своїй ділянці відповідальності, запустити безпілотник і планово розкрити обстановку.

Сьогодні маємо 12 комплексів – 36 літальних апаратів. Порівняно з тим, що планували – це серйозне відставання через недофінансування. Зараз є міжнародні програми, спрямовані на допомогу нам щодо безпілотної авіації. У тристоронньому договорі – Білорусь, Польща, Україна – прописано пакет на цей і наступний рік, хороша кампанія на західний кордон.

Хочеться працювати із серйозною технікою, нічого не винаходити. На жаль, за кордоном вона коштує в рази дорожче, ніж у нас. І, до того ж, від наших виробників – недосконала. Однак вже з 22 вітчизняних виробників є 10 – 12, які дихають у потилицю один одному, і ось-ось повинен з'явитися серйозний продукт, який буде на порядок дешевше зарубіжних аналогів. Триває змагання між цими виробниками, і ми, врешті-решт, його отримаємо.

Зараз всі силові структури експлуатують безпілотники різних типів і класів, за допомогою яких виконують завдання. І кожна у своєму маленькому світі крутиться, це неправильно. Нещодавно ми вперше вирішили порівняти спроможності відомих дронів. Для нас важливо було порівняти ефективність у когось і у себе. Чи правильним шляхом ми йдемо? Чи наші колеги з інших відомств краще це роблять? Вийшовши з ініціативою на керівництво Служби, провели в Оршанці збо-

ри безпілотної авіації, запросили всі силові відомства з їхніми літальними апаратами, екіпажами, щоб ті виконали певні завдання. До того ж, дали можливість і виробникам взяти участь, політати і виконати такі самі завдання, демонструючи свої максимальні можливості. Щоб на майбутнє визначитися, що купувати. Один день приділили наземній виставці на плацу, на якій були представлені антидрони, які глушать канали наведення, GPS, і безпілотник втрачає «очі». Адже військовий безпілотник без системи польотів в умовах РЕБівських перешкод – нонсенс.

– Чи траплялися випадки приглушення наших дронів на кордоні?

– Не так давно був випадок, коли наш безпілотний комплекс на тридцятій хвилині польоту втратив телеметрію, не реагував на жодні запити. На наземному пункті управління був порожній екран. Швидше за все його «придушили» РЕБ на лінії держкордону. Екіпаж зважено підійшов до ситуації, він чекав і розумів, що «борт», виконавши завдання, повинен прийти на точку зльоту. Через 20 хвилин

**ПЕРШОКЛАСНИМ ВВАЖАЄТЬСЯ ЛЬОТЧИК,
ЯКИЙ МАЄ 600 ГОДИН НАЛЬОТУ І ГОТОВИЙ ВДЕНЬ
ТА ВНОЧІ, ЗА СКЛАДНИХ УМОВ, ВИКОНУВАТИ ЗАВДАННЯ.
ЩОБ «ДОРОСТИ» ДО ПЕРШОГО КЛАСУ, ЯК ПРАВИЛО,
ПІЛОТ МАЄ АКТИВНО ПРАЦЮВАТИ 5 – 6 РОКІВ.**

після всіх відмов, це була 50 хвилина польоту, так і вийшло – дрон, випустивши парашут, сів без жодних пошкоджень у визначеному місці. Безпілотники, які не мають згаданих систем, падають. А цей повернувся. Все, що він сфотографував, збереглося на борту. Він не міг передавати інформацію, телеметрія та управління контролю за ним були пригнічені. У свою чергу, борт, використовуючи свій внутрішній «мозок», без прив'язки до наземної станції, виконав завдання. По-іншому не можна, вся техніка повинна «вміти» працювати в таких умовах.

Однак, з іншого боку, ситуація така, що знахабнілі порушники, запускаючи свої безпілотники у повітря вдень і вночі, не зважають на те, що ті можуть зіткнутися з іншим повітряним судном. Вони заробляють гроші, і, на жаль, насправді ще й нас контролюють. Ми як законослухняні громадяни, діємо в правовому полі. За допомогою «техноіграшок» вони відстежують нас. Відстежити ж їх практично неможливо. І в Європі, і у світі це невирішене питання. Зараз намагаються змусити виробників, щоб у літальні апарати встановлювали ідентифікатор, на кшталт ІМЕІ в телефоні, де б не ввімкнули – його видно. Навіть під час продажу цієї техніки бажаний ідентифікатор, щоб одразу можна було відстежити, хто його купив. Власне, лише зараз порушується питання, яким чином цьому можна запобігти. **К**

СПІЛКУВАЛАСЯ ТЕТЯНА ФІЛІПЕНКО

«П О С О Б Л И В І ТА Ш К И»

Низькі чорні хмари січуть рясним холодним дощем, а пронизливий вітер пробирає до кісток – у таку погоду, в народі кажуть, господар собаку з дому не вигнав би. Проте авіатори-силовики таки випустили в небо своїх «пташок» – для них такі складні метеоумови на військовому полігоні були лише на руку. Саме таку погоду небесна канцелярія підготувала для перших в Україні змагань операторів безпілотних авіаційних комплексів та підприємств-виробників безпілотників.

На навчально-тренувальні збори на базі Головного центру підготовки особового складу Держприкордонслужби ім. генерал-майора Ігоря Момота з'їхалися представники прикордонного відомства, Національної поліції, Національної гвардії, Головного управління розвідки, Повітряних Сил, Десантно-штурмових військ ЗСУ, Антитерористичного центру Служби безпеки, Управління державної охорони, Житомирського військового інституту ім. С. П. Корольова, а також виробники техніки, яку експлуатують силовики, і науковці.

– Експертна група, до складу якої увійшли представники науково-дослідних інститутів усіх силових структур, займалася оцінкою можливостей безпілотних комплексів і натренованості екіпажів. Такий захід проводиться уперше, і для нас головне – побачити, наскільки здатні екіпажі виконувати такі завдання і чи дозволить це зробити техніка за такої погоди. Усі – в рівних умовах, – наголосив на початку змагань начальник авіаційного управління адміністрації Держприкордонслужби генерал-майор Микола Тепан.

У рамках зборів десять екіпажів безпілотних авіаційних комплексів, що заявили про готовність виявити ціль, віддалену на відстань від 10 до 30 кілометрів, змагалися за звання кращого. За допомогою різного типу дронів вони шукали об'єкти у визначеній зоні. З повітря фіксували місце перебування техніки та людей. Однак завдання цим не обмежувалося. Треба було розпізнати та ідентифікувати їх. Тобто якщо було виявлено автомобіль, екіпаж мав розгледіти його колір, марку, номерний знак. А щодо людей на місцевості – напрямок їхнього руху, у що одягнені, чи мають зброю.

Отримали можливість виконати завдання в тих же умовах і на тих же висотах безпосередні виробники безпілотників. Зазначимо, що із 28 вітчизняних продуцентів, які готові реалізувати спеціальну безпілотну техніку, на захід прибули лише вісім, які ризикнули показати роботу своєї продукції в реальних умовах. Для них також дуже важливо було оцінити, наскільки правильно експлуатуються літальні апарати за вкладеними в них можливостями. У свою чергу, військові авіатори, що працювали за кілька років своє бачення віддачі від техніки, мали визначитися щодо майбутніх замовлень. Адже, скажімо, стосовно прикордонного відомства, то тієї кількості літальних апаратів, які наразі є на озброєнні, не вистає, щоб перекрити всю лінію держкордону. Втім таку потребу передбачає програма роз-

ВСІ ЕКІПАЖІ СИЛОВИХ СТРУКТУР ПРОЯВИЛИ НАЙКРАЩІ ЗДІБНОСТІ ЩОДО ЗЛАГОДЖЕНОСТІ, ЗАСТОСУВАННЯ СВОЇХ ЗНАТЬ І УМІВЬ НЕЗАЛЕЖНО ВІД ЗДОБУТИХ БАЛІВ. ОДНАК ПІДСУМКИ ЗМАГАНЬ ЗАСВІДЧИЛИ, ЩО СТОСОВНО ТЕХНІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ АПАРАТІВ ПРАЦЮВАТИ ЩЕ Є НАД ЧИМ.

витку прикордонної авіації на майбутнє. Безумовно, вона ставить до новітньої безпілотної техніки жорсткі вимоги. Сьогодні необхідна вища якість ідентифікації порушників, моніторингового обладнання, що встановлене на літальних апаратах, і ці вимоги були озвучені виробникам під час змагань.

– У нас сім тисяч кілометрів держкордону, понад чотириста з яких – проблемні, на кожній ділянці плануємо мати цю техніку, починаючи від інспектора і закінчуючи регіональними управліннями. Проте в рамках бюджету ми не можемо собі дозволити витратити ресурси на БПЛА, що у більшості випадків є спортивним апаратом, який красиво літає та робить панорамну зйомку. Потрібні дрони із функціоналом, «заточеним» під кожне силове відомство. Скажімо, для доказової бази прикордонникам необхідно не тільки виявити людину чи машину, які перетнули лінію держкордону, а й ідентифікувати їх. Є якісна техніка, але вона імпортна, має на порядок вищі ціни. Вітчизняні виробники безпілотників, на жаль, сьогодні не задовольняють всі наші вимоги. Якщо вони об'єднаються, зможуть почути нас, то народиться хороший вітчизняний продукт. На цьому майданчику ми дали можливість виконувати завдання не тільки безпілотникам, а ще й антидронам. Засоби протидії БПЛА не вплинули на спроможність безпілотників, що брали участь у змаганнях, виконувати завдання, тобто щодо цього в них закладено надійний функціонал.

Можу сказати, що найстрашніший РЕБ (прим. ред. – засіб радіоелектронної боротьби) – це ті ж самі комплекси БПЛА, які ми експлуатуємо. Якщо запустити одночасно другий комплекс, то перший не працює – вони один одному заважають. Проблеми існують, тож ми з виробниками шукаємо вирішення, – зазначив Микола Тепан.

Окрім того, у рамках зборів відбулася виставка безпілотних комплексів, на якій представники підприємств-виробників демонстрували свої новітні розробки, великі й малі апарати та їхні можливості. Із цікавістю силовики спостерігали за польотом унікального дрона PD-1 Pro української збірки, що може перебувати у повітрі вісім годин. Його презентувала компанія «Укрспецсистемс». Цей зразок має додатковий зйомний модуль VTOL, що дає можливість здійснювати вертикальний зліт та посадку. Фахівці кажуть, що дальність польоту цього дрона гарантовано 500 км,

ЗА КІЛЬКІСТЮ ЗДОБУТИХ БАЛІВ ПЕРШЕ МІСЦЕ ПОСІВ ЕКІПАЖ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ ІЗ АПАРАТОМ FLY EYE, ДРУГЕ – ЕКІПАЖ 10-ГО МОБІЛЬНОГО ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ ДЕРЖПРИКОРДОНСЛУЖБИ, ЩО КЕРУЄ БПАК СПРЕАТОР-М, А ТРЕТЄ ДІСТАЛОСЯ ЕКІПАЖУ НАЦПОЛІЦІЇ ІЗ «ЛЕЛЕКА-100».

з Києва до Харкова може перелетіти. Щоб підняти його вгору, використовується електродвигун, щоб він летів уперед – бензиновий.

З-поміж іншої техніки на виставці була представлена і система «Антидрон», призначена для приглушення каналів управління, даних місцезнаходження літальних апаратів у польоті для їх знищення. У ній використовуються різноманітні пристрої для пригнічення радіосигналу управління літальним апаратом та сигналу GPS-передавача (місцезнаходження) літального апарата. Потрапивши в тенета цієї системи, літальний апарат у повітрі стає «сліпим», а деякі – повністю некерованими. Такі «Антидрони» перебувають на озброєнні військових структур за кордоном і виконують важливі функції. В Україні вже є декілька військових підрозділів, які використовують цю систему.

Цікавим інструментом для моніторингу навколишньої обстановки є прилад у формі портативного кейсу, що важить близько трьох кілограмів, від китайського флагмана DJI. У розгорнутому вигляді на його моніторі відкривається карта, де позначено точку знаходження

безпосередньо цього апарата. Якщо у радіусі його дії, а це близько п'яти кілометрів, запускається дрон компанії DJI, а 80% ринку безпілотників належить саме їй, то на карті фіксуються з прив'язкою до координат місце запуску, сам дрон, і його оператор. Слід зазначити, що навіть саморобні дрони беруть за основу комплектуючі DJI, які «бачить» цей чемоданчик.

Також був представлений на виставці детектор визначення дронів. «Він потрібний для сил спеціальних операцій. Цей апарат висить на поясі й сигналізує у навушник, коли в повітря піднімається дрон, і виникає небезпека. При ширшій комплектації може показувати напрямок, де перебуває дрон, класифікувати його, – розповів Валерій Боровик, голова правління альянсу «Нова енергія України».

Ніби як знак згори наприкінці зборів погода стала прихильнішою до учасників, і під час нагородження переможців з-за хмар визирнуло сонце. Слід сказати, що всі екіпажі силових структур проявили найкращі здібності щодо злагодженості, застосування своїх знань і умінь незалежно від здобутих

балів. Однак все ж таки підсумки змагань засвідчили, що стосовно технічної складової апаратів працювати ще є над чим.

– Ціль переважною більшістю екіпажів було знайдено. Але цілком із завданням щодо її ідентифікації не впорався жоден з них. Із космосу роблять знімки, на яких, приміром, можна побачити номер на формі футболіста. То чому ж за допомогою безпілотників не можна це здійснити?! Так, із висоти виходять чудові панорамні знімки, але визначити номер машини чи те, в чому був одягнений «порушник», виявилось для усіх без винятку екіпажів непосильною задачею, – ділиться результатами Микола Тепан.

За кількістю здобутих балів перше місце посів екіпаж Національної гвардії із апаратом Fly Eye, друге – екіпаж 10-го мобільного прикордонного загону Держприкордонслужби, що керує БПАК Spectator-M, а третє дісталось екіпажу Нацполіції із «Лелека-100».

Організатори зборів, дякуючи всім силавікам та виробникам, які взяли у них участь, а також центру підготовки персоналу, на базі якого стало можливим їх проведення, одноставно зійшлися на думці, що цей захід став плідним майданчиком для професійного диспуту, де виробники мали змогу поспілкуватися з експлуатантами своєї техніки, почути всі вимоги сьогодення. У свою чергу, виробники і науково-дослідні інститути мають дати оцінку та зауваження щодо організації експлуатації безпілотників силовими структурами. Завдяки заходу було також виявлено глобальні проблеми, які стосуються використання частот, законності застосування антидронів. Зараз в Україні ці питання не врегульовані в нормативно-правовому полі, тож вони мають бути вирішені на найвищому рівні. Безпосередні експлуатантам техніки змагання дозволили дослідити нові прийоми та способи ведення повітряної розвідки, поділитися досвідом і водночас відпрацювати бойову злагодженість усіх силових підрозділів. І такі зусилля для досягнення спільної мети, безперечно, матимуть результат у майбутньому. **К**

ТЕТЯНА ФІЛІПЕНКО, ФОТО АВТОРА

КОРДОН

ФОТО СЕРГІЯ ГУДАКА

f Журнал «Кордон»
ua_border_service

МАНЕВРИ ПРИТІСЬКУ

Після спорудження Керченського мосту Росія активізувалася в Азовському морі. Великі судна, здебільшого контейнеровози, через свої габарити не можуть зайти у Маріуполь і Бердянськ, що вже спричинило мільйонні збитки економіці України. До того ж прикордонна служба РФ, підпорядкована ФСБ, систематично затримує іноземні кораблі, які прямують до українських портів, для перевірки на термін до 72 годин. Це впливає на потужність наших прибережних регіонів, економічну привабливість держави і фігурує як елемент економічного тиску. Крім того, країна-агресор посилює свою військову присутність на Азові, аргументуючи це у своїх ЗМІ як захист торговельних кораблів РФ, звинувачуючи Україну в «піратстві».

СТАТУС

Ще до початку російської збройної агресії проти України більшу частину узбережжя Азовського моря і судноплавний фарватер у Керченській протоці контролювала Україна. Росії це не подобалося. У 2003 році це незадоволення вилилося фактично в першу територіальну претензію – конфлікт щодо острова Тузла.

У вересні 2003-го Росія почала наспипати в Керченській протоці дамбу від свого берега до українського острова. Коли вона сягнула українського прикордонного понтону, почалися перемовини. У жовтні 2003-го будівництво російської дамби зупинилося за 100 метрів від українського острова. А згодом президенти Леонід Кучма і Володимир Путін підписали угоду, відповідно до якої Азовське море стало внутрішнім морем двох країн.

Тоді експерти одразу ж наголосили, що статус «спільних внутрішніх вод» насправді означає, що це змінює умови проходження суден Керч-Єнікальським каналом на користь Росії. У результаті, формально російська сторона сьогодні нічого не порушує, і на жаль, принципове питання демаркації кордону в Азовському морі

мають вирішуватися у двосторонньому порядку, а це майже неможливо, зважаючи на нинішній стан українсько-російських стосунків.

– Дійсно, дві країни можуть вільно використовувати весь басейн Азовського моря. Порядком переміщення, квоти вилову додатково затверджують комісії на кожен рік. Договір діє, тому формально російська сторона може оглядати судна, проте ми розуміємо, що вона використовує цей механізм, як політичний та економічний тиск на Україну. Ми в межах компетенції почали діяти більш рішуче, намагаємось надавати захист українським морякам. Зазначу, що Держприкордонслужба працює винятково в законодавчому полі і у межах своїх повноважень. Наприкінці квітня наші прикордонники почали фіксувати випадки затримань іноземних суден, що прямують до українських портів, прикордонною службою РФ, яка затягувала час – до 72 годин, для надання дозволів проходження Керченською протокою. Ми одразу оприлюднили цю інформацію, поінформували інші правоохоронні органи і відстежуємо ситуацію у юридичній і безпековій площині, – зазначив прес-секретар Голови ДПСУ Олег Слободян.

**ПОЧИНАЮЧИ
З КВІТНЯ ЦЬОГО
РОКУ СПЕЦІАЛЬНІ
ПІДРОЗДІЛИ РФ
НЕОБҐРУНТОВАНО
ЗБІЛЬШИЛИ
КІЛЬКІСТЬ
ОГЛЯДІВ СУДЕН,
ЩО ПРЯМУЮТЬ
В ПОРТИ УКРАЇНИ
ЧЕРЕЗ КЕРЧЕНСЬКУ
ПРОТОКУ,
НЕЗАЛЕЖНО ВІД
ПРАПОРА СУДНА.**

ЗБИТКИ

Усе, що відбувається в Азові, цілком відповідає визначенню – економічна загроза як частина гібридної війни. Через особливості конструкції Керченського мосту пройти під його прольотами можуть судна з осадкою (відстань від ватерлінії до нижньої точки днища корабля) не більше 8 метрів. Середні ж габарити суден, які обробляються в морських портах Азова, за даними Адміністрації морських портів України, перевищують ці значення. Їхня осадка становить 9,5 м.

– Маріуполь уже втратив контракт на поставку мільйона тонн чавуну до США, який тепер направлений на порти Одеси. Загальні втрати Маріупольського порту – мільйон тонн чавуну і 300-500 тисяч тонн металопродукції, а це близько 250 млн гривень чистого прибутку, – розповів директор Маріупольського морського торгового порту Олександр Олійник.

Втрачає клієнтів також Азовський судноремонтний завод: «За один місяць ми втрачаємо 2 – 3 пароплави, – розповів керівник заводу Олег Турський. – Один пароплав – це кілька мільйонів гривень. Тобто 5 – 6 мільйонів гривень втрат на місяць».

Крім висоти мосту існує ще одна проблема, яка спричиняє великі збитки. Починаючи з квітня цього року спеціальні підрозділи РФ необґрунтовано збільшили кількість оглядів суден, що прямують в порти України через Керченську протоку, незалежно від прапора судна.

Заступник Міністра інфраструктури України Юрій Лавренюк наголосив, що з кожним днем кількість затриманих плавзасобів зростає і на середину липня становила 148 одиниць.

– Кожен день Адміністрація морських портів України фіксує затримання спецслужбами РФ суден для огляду, які прямують з чи до портів Маріуполь та Бердянськ. Всі дані передаються до МЗС. Ми отримуємо численні скарги від капітанів суден, агентів, які працюють у Бердянському та Маріупольському портах, адміністрацій портів та народних депутатів стосовно безпідставного збільшення кількості затримок. Так далі не може тривати. Необхідно в найкоротший термін сформувані єдину позицію України у відповідь на незаконні дії РФ, – наголосив Юрій Лавренюк.

**ЮРІЙ
ЛАВРЕНЮК,**
заступник Міністра
інфраструктури

**УСЕ, ЩО
ВІДБУВАЄТЬСЯ
В АЗОВІ, ЦІЛКОМ
ВІДПІДАЄ
ВИЗНАЧЕННЮ –
ЕКОНОМІЧНА
ЗАГРОЗА ЯК ЧАСТИНА
ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.**

Начальник служби зв'язків з громадськістю Маріупольського торгового порту Айна Чагір називає безліч подібних прикладів. Так, на початку червня теплохід «Селекта», що прямував до Маріуполя, простояв в очікуванні огляду біля входу в Керченську протоку 38 годин. А потім росіяни зупинили його ще раз – вже в азовських водах – на три години. Простій теплохода «Сауз Бриз», який очікували в порту під навантаження глиною, склав 29 годин. Варто зазначити, що одна доба простою коштує судновласникам 15 тисяч доларів. Відповідно, перевізники вантажів втрачають кошти.

Російські «перевірки» позначаються і на самому Маріуполі. На початку червня порт простояв без вантажопереробки, оскільки весь флот, що йшов до нього, затримали для огляду в Керченському каналі, – пояснила Чагір.

У Міністерстві інфраструктури вже порахували: за такого розвитку ситуації збитки держбюджету складуть близько 0,5 млрд грн на рік. Крім того, через невизначений статус Кримського півострова багато компаній відмовляються працювати з портами в Азовському морі, щоб не потрапити під санкції. А вже за прохід через Керченську протоку з 2014 року вони змушені платити окупантам. Збір з одного судна залежно від його розміру становить від 2,5 до 9 тисяч доларів, і закордонні компанії не знають, як трактуватимуться ці платежі.

Повідомлення російської сторони, ніби вона зупиняє судна для унеможливлення терактів, що знищили б або пошкодили міст, не витримують критики. Адже тоді, за логікою, мали б оглядатися всі судна, які йдуть каналом, тобто й ті, що заходять до російських портів. Однак оглядаються лише ті, котрі йдуть із українських портів або до них, причому вже після проходження Керченської протоки. Мета очевидна – зробити перевезення вантажів з/до Маріуполя і Бердянська максимально дискомфортними і затратними, дестаблізувати роботу підприємств регіону, якщо говорити про економічну складову цих маневрів.

АЙНА ЧАГІР,
начальник служби
зв'язків з громадськістю
Маріупольського
торгового порту

ПРИПУСТИМЕ

Експерти наголошують на одній з причин, через яку поведінка Росії на Азові змінилася, тобто спробі тиску на Україну з метою змінити її позицію стосовно постачання до Криму питної води. Як розповідає Олександр Данилюк – керівник Центру оборонних реформ, Росія хоче розблокувати Північно-Кримський канал, через який Україна після анексії Криму припинила постачання води на півострів.

– Основне водопостачання Криму протягом десятиліть здійснювалося по Північно-Кримському каналу. Таким чином, РФ сьогодні зіткнулася з тим, що прісної води не вистачає не тільки для сільського господарства, яке фактично знищено у степовій зоні Криму, але і для забезпечення жителів цих регіонів. Через декілька років, запаси прісної води, яка ще залишилася десь в степовій частині Криму, будуть остаточно вичерпані, – заявив Олександр Данилюк.

Якщо говорити про довготермінові наслідки наростаючого конфлікту в Азовському морі, можна сказати, що Росія намагається створити передумови для негативних соціально-економічних плодів, які можуть формуватися у гібридній операції.

– Сценарій, за яким ця ситуація може бути використана для нападу на Україну з Азовського моря, щоб забезпечити контроль Росією території континентальної України, по якій проходить Північно-Кримський канал, є цілком імовірним. Однак навряд чи буде реалізований до березня наступного року, адже в іншому театрі цієї війни – політичному, ми спостерігаємо, що основні гравці, на яких робить ставку РФ, говорять про мирне врегулювання конфлікту. Проте у короткостроковій перспективі, тобто декількох років, така ймовірність досить висока. Ми фіксуємо вже зараз підготовку псевдо-профсоюзних організацій на підприємствах мариупольського порту, які, на нашу думку, і будуть використані найближчим часом, до виборів, якщо ситуація з блокування портів призведе до погіршення роботи підприємств. А в Маріуполі знаходиться суттєва частина промисловості України, близько 16%, – зазначив керівник Центру оборонних реформ.

ОЛЕКСАНДР ДАНИЛЮК,
керівник Центру оборонних реформ

повинні охороняти українські порти, а прибережні води українського узбережжя за міжнародним морським правом мають бути оголошені Україною територіальними водами і зоною контролюваного судноплавства, зважаючи на те, що цей район прилягає до зони операції Об'єднаних сил.

Серед пропозицій також – денонсувати україно-російські угоди, що стосуються розмежування Азовського моря, і керуватися винятково міжнародною конвенцією з морського права, ратифікованою й Росією. Проте дипломати такий сценарій вважають недоцільним: у разі денонсації правовий статус моря лишатиметься таким, як 15 років тому, а це нові ризики для України.

У першу чергу тому, що денонсація, в силу статті 70 Віденської конвенції про право міжнародних договорів, не змінює правової ситуації, що існувала до цього. За словами заступника Міністра закордонних справ Олени Зеркаль, припинення дії договору вимагає дотримання процедур, визначених Віденською конвенцією про право міжнародних договорів, зокрема статтею 65, яка посилюється, на статтю 33 Статуту ООН, що говорить про мирне врегулювання спорів. Одним зі способів його вирішення є розгляд справи арбітражем або судовим органом.

– Уряду необхідно піднімати питання в ООН та інших міжнародних організаціях про те, що РФ відкрила новий театр військових дій і реалізує гібридну блокаду України в Азовському морі. Нині існує велика кількість міжнародних правових актів щодо класичних блокад. Україна повинна робити акцент на тому, що РФ також почала агресію з моря, яка здійснюється хоч і не таким чином, як ми звикли бачити під час першої та другої світових воєн, однак, результати однакові і можуть призвести до повного блокування як мінімум портів Азовського моря. Постраждалою стороною в цьому конфлікті може виявитися не тільки Україна, але і судновлас-

ники, і країни, чиї прапори присутні на цих судах. По суті, вже існують передумови для створення міжнародної коаліції проти спроби РФ заблокувати нас з моря, – підкреслив керівник Центру оборонних реформ Олександр Данилюк.

Також він додав, що Україна займає реактивну позицію, тобто вона реагує, а РФ перешкоджає нормальному функціонуванню портів і створює інформаційні підстави для подальших міжнародно-правових кроків проти нашої країни. Треба звернути увагу, яким чином не тільки експерти, а й офіційні російські посадовці позиціонують законні дії прикордонної служби України щодо притягнення до відповідальності порушників державного кордону як піратство. Це питання слід підняти на рівні РНБО, а Україна повинна виробити власний стратегічний наратив того, що відбувається. І його слід донести не тільки до ЗМІ, а й до організацій, відповідальних за міжнародне регулювання морського транспорту.

У свою чергу, Голова правління Українського мілітарного центру Тарас Чмут з боку бойової складової бачить наступні шляхи виходу із ситуації. Це доставка броньованих артилерійських катерів, які є у складі ВМС, сухоходом.

– Інший варіант: використання артилерійських катерів проекту «Джміль», які є у Держприкордонслужбі. Подібні катери Росія приблизно місяць тому перекинула з Каспійського моря в Керч для охорони керченської протоки. Ми так само могли б їх перевезти з морської охорони Дунаю сухоходом на Азов. Так, вони не нові, потребують технічного ремонту, модернізації, проте це можна зробити умовно швидко. Адже за корветною програмою до 2028 року, через десять років ми збудуємо лише чотири кораблі. Тоді Україні може вже і не бути. Нам потрібні ефективні сучасні берегові РЛС для висвітлення надводної обстановки в Азовському та Чорному морях, щоб ми з берега могли розуміти, що відбувається. Наступний момент – потрібно

ТАРАС ЧМУТ,
Голова правління Українського мілітарного центру

формувати корабельно-катерні патрульні групи із сучасним озброєнням. Вони мають бути оснащені сучасними бойовими модулями і легкими протикорабельними ракетами. Для створення берегових комплексів, оснащення наявних кораблів, морської авіації, – також підводних човнів морські сили берегової охорони Румунії та Польщі списують радянські комплекси «Рубіж» і шляхом міжнародного конкурсу, обирають серед ракет, представлених на інтернаціональному ринку, – пояснив Тарас Чмут. Також він наголосив, що посилення потенціалу ВМС спирається не лише на кораблі чи катери, тут має свій важливий морська авіація. Слід застосувати комплексний підхід щодо використання наявних сил та засобів, спрямованих на вирішення конфлікту.

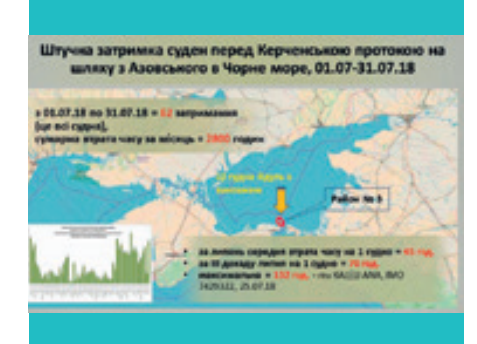
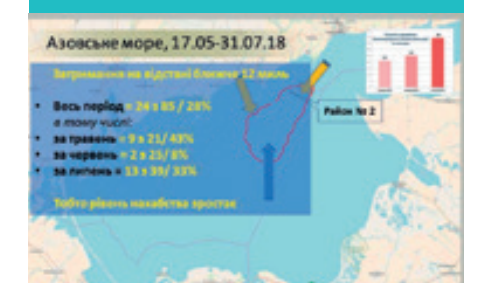
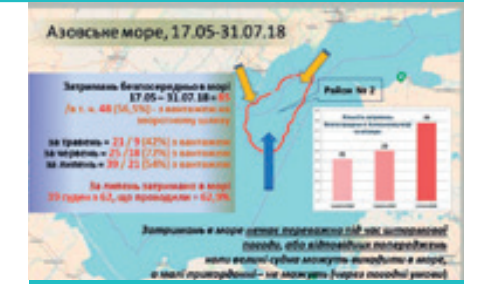
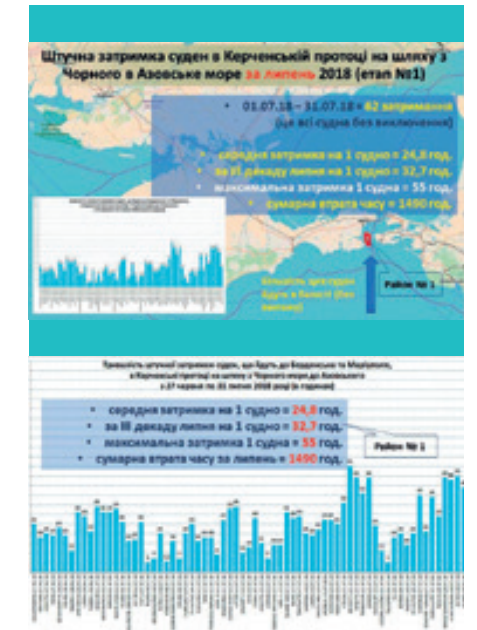
ПРАВО ДИСКУСІЯ

Ще у 2016 році Україна ініціювала спір з Росією щодо порушення Конвенції ООН з морського права. Згідно із заявою України, Росія зухвало порушує суверенні права України користуватися гарантованими правами у своїх морських акваторіях і на континентальному шельфі в морських зонах, прилеглих до Автономної Республіки Крим, включаючи права на природні ресурси. Україна вимагає від РФ припинити систематичні порушення і компенсувати збитки.

– Усі протиправні дії РФ в Азовському морі вже є предметом правового спору, який триває кілька років і нині розглядається відповідним трибуналом. Предметом спору є порушення наших суверенних прав у Чорному та Азовському морях і Керченській протоці, гарантованих Конвенцією ООН. Процедура розгляду справи перебуває в активній фазі. Після формування складу трибуналу у лютому 2018-го Україна подала всі належні докази правомірності своєї позиції. Згідно з процедурними правилами, Росія, у свою чергу, подала свої заперечення щодо юрисдикції. Україна веде інтенсивну роботу щодо підготовки матеріалів у відповідь. Нашим свідомим рішенням було і залишається вирішення всіх правових питань щодо морського права в рамках цього спору за допомогою міжнародного права, а не шляхом денонсації угод, – пояснила заступник Міністра закордонних справ Олена Зеркаль.

Сьогодні ми спостерігаємо за примноженням методів ведення гібридної війни Російською Федерацією проти України. Очевидно, що проблема блокування Азовського моря не зможе вирішитися винятково військовим, юридичним або будь-яким іншим шляхом. Протистояти потрібно комплексно, залучаючи міжнародну спільноту, а також самостійно боротися за свою акваторію. К

НАТАЛІЯ УСТЬЯНЦЕВА

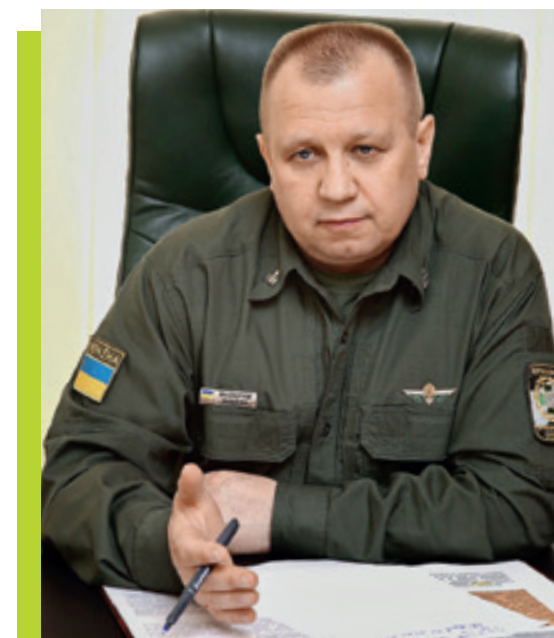

З кожним днем підвищуються вимоги до прикордонників. Служба як ніколи потребує фахових кадрів, а тому вимушено погоджується приймати на службу людей з умовою їхнього подальшого професійного становлення. Знайти гідного рекрута – лише половина справи. А от зробити з нього спеца, який завжди напоготові і за екстремальних обставин може застосувати зброю, діяти на рівні рефлексів – справа зовсім інша. Цим опікується відомча система професійної підготовки. На шляху вирішення кадрових питань виникає чимало перешкод, здолати які Служба має намір найближчим часом.

Принципи профпідготовки вимагають суттєвих змін. Очевидно, підходи до роботи з українським прикордонником мають оновитися на прикладах та досвіді кращих практик підготовки персоналу передових армій світу. Протягом першого півріччя було організовано навчально-методичні збори з фахівцями підрозділів професійної підготовки органів Держприкордонслужби України. Захід запам'ятався своєю продуктивністю, адже тут було детально розглянуто всі наявні проблеми та напрацьовано шляхи їх вирішення.

МИКОЛА МАЛАНЧІЙ, генерал-майор,
директор Департаменту особового складу

На учасників чекав комплекс інструкторсько-методичних та показових занять. Зокрема, з організації бойової роботи, порядку тренування особового складу та підготовки підрозділів щодо пошуку правопорушників та локалізації нестандартних (кризових) ситуацій, безпосередньої підготовки нарядів з урахуванням змін у системі охорони державного кордону. Особливий інтерес офіцерів викликали показові навчання з практичної підготовки бойових резервів. Все це відбувалося в польових умовах, у складній тактичній та наближеній до бойової обстановці. При цьому в центрі уваги були індивідуальні навички та вміння учасників зборів, а також їхня спроможність виконувати завдання за призначенням і здатність організувати процес підготовки персоналу за напрямом діяльності. Окремо обговорювали систему поточної підготовки, особливості її спеціальної складової, порядок планування, організацію виконання заходів, здійснення контролю.

Приділяючи велику увагу підготовці особового складу та підрозділів до виконання завдань, Голова ДПСУ генерал-полковник Петро Цигикал особисто брав участь у зборах. Він окреслив основні завдання щодо комплексного реформатування системи профпідготовки персоналу вже в 2019 році. Зміни відбудуться в організаційно-штатних підходах до побудови «професійної» вертикалі, вимогах до фізичної та вогневої підготовки у відомстві загалом.

У свою чергу, директор Департаменту особового складу генерал-майор Микола Маланчій, який очолював збори, звернув увагу учасників на необхідність організації в найкоротші терміни на базі Інституту підвищення кваліфікації при Національній академії Держприкордонслужби курсів підготовки особового складу за великим спектром спеціальностей. Він наголосив, що призначення військовослужбовців на посади та їхнє кар'єрне зростання можливі тільки після проходження відповідного навчання. Водночас він зазначив, що необхідне упорядкування системи планування та звітності з підготовки особового складу, об'єктивне оцінювання персоналу Служби та недопущення корупційних проявів у системі підготовки персоналу.

В рамках реформування системи підготовки військовослужбовців за новими стандартами найближчим часом в ДПСУ має відбутися низка якісних змін. Микола Маланчій поділився своїм баченням ситуації, а також планами на найближчу перспективу:

– До останнього часу, зважаючи на зниження показника укомплектованості, було прийнято рішення направляти рекрутів одразу безпосередньо в підрозділи. Що робиться для підвищення професійної підготовки цієї категорії молодшого персоналу?

– З початку цього року на військову службу за контрактом у відомство прийшли більше двох тисяч осіб. Цим частково вирішено питання укомплектованості, водночас це позначилося на рівні професійної готовності. А якою вона буде, якщо цивільну молодь одразу ставити в стрій та доручати виконання завдань за призначенням? При цьому керівники на місцях, за клопотанням яких рекрутів і направляли одразу в органи охорони кордону, мали б забезпечити високий рівень професійної підготовки таких військовослужбовців. Цього не відбулося. Тому в навчальних закладах Служби запроваджено практику підвищення кваліфікації молодшого персоналу, який прийшов безпосередньо в підрозділи. Найближчим часом всі вони отримають необхідні знання та навички.

– Досвід прикордонних підрозділів доводить необхідність виконання особовим складом вправ, що наближені до умов сучасного бою, різних ситуацій оперативно-службової діяльності і правомірного припинення протиправних дій у складі підрозділу, групи та самотійно. Як у цьому контексті організовано підтримку професійних навичок військовослужбовців щодо вогневої та фізичної підготовки?

– Слід сказати, що з початку року в органах служби проведено майже 2000 стрільб. Водночас через невідкладні заходи чи обставини, такі як відрядження на посилення ділянок кордону, несприятливі погодні умови, мають місце перенесення стрільб. Це спричиняє послаблення практичних навичок персоналу. Певна річ, відповідальні особи за підтримкою керівництва корегують графіки служби, планують заняття протягом декількох днів поспіль та вишукують можливості забезпечити максимальну присутність персоналу на заняттях в польових умовах. Адже якщо особовий склад не підтримує свої навички поводження зі зброєю та боеприпасами, нехтує дотриманням заходів безпеки, це може призвести до непоправних наслідків.

Що стосується роботи начальників з фізичної підготовки, то їхня роль здебільшого зводиться до забезпечення змагань та інших спортивних заходів. Це, певна річ, добре, тому що посилює іміджеву складову служби, але фізична готовність саме до оперативно-службової діяльності має бути кращою. Тому ці фахівці мають приділяти більше уваги організації, проведенню та дієвому контролю заходів фізичної підготовки, приведенню матеріально-спортивної бази підрозділів до сучасних вимог. Водночас для оптимізації та наближення змісту фізичної підготовки прикордонників до готовності якісно виконувати службово-бойові завдання пройшли випробування нові вправи фізичної підготовки та переглянуті вправи і нормативи.

– Процес реформування системи професійної підготовки сьогодні триває. Чи можемо говорити про конкретні результати та найближчі плани?

– Цілком логічно, перше, що має дати основний поштовх реформуванню системи професійної підготовки, – це зміна ставлення до неї особового складу та керівників. Адже події на сході країни нам цілком показали, що визначені завдання може виконати тільки якісно підготовлений особовий склад. Професійність є головною умовою ефективного виконання щоденних обов'язків і на мирних ділянках кордону. Тому, слід не боятися «обнулитися», аби визнати реальний рівень підготовки кожного військовослужбовця та реального стану справ у підрозділах, привести його до визначених вимог, виробити нові підходи до підготовки. Керівники підрозділів підготовки персоналу мають дати реальну оцінку підготовленості кожного прикордонника, забезпечити організацію та керівництво процесом, систематизувати «бойову» роботу та контроль за підготовкою в підрозділах органу. Важливо дотримуватися термінів проведення стрільб та залучати максимальну кількість особового складу, виконувати заходи безпеки і жорсткий контроль за використанням боеприпасів під час занять.

Що стосується відомчої системи підготовки персоналу, то на часі її кардинальне реформування. На першому етапі удосконалено базову підготовку, перепрацьовано програми підготовки курсантів академії, здійснено оргштатні зміни у прикордонному виші, створено у його складі Інститут підвищення кваліфікації. Також Навчальний центр реорганізовано в Головний центр підготовки особового складу. І це не просто зміна назви, а принципово нова структура закладу, у штаті якого уже існує п'ять центрів, що готують фахівців за різними спеціальностями.

На другому етапі плануємо розробити нову модель підготовки персоналу. Це потребує напрацювання низки нормативних документів. До кінця року готуємо проект нової Наставови з фізичної підготовки ДПСУ, опрацьовуємо перелік основних документів, що регламентують організацію, планування та облік професійної підготовки персоналу, розглядаємо питання створення типової для органів та підрозділів служби навчальної матеріально-технічної бази. Ізмаїльський навчально-тренувальний загін Морської охорони реформовано за Навчальний центр Морської охорони, одним із завдань якого запланована поетапна підготовка офіцерських кадрів для потреб Морської охорони відомства.

Для якісної підготовки кінологів ДПСУ об'єднали зусилля Кінологічного навчального центру та кафедри кінології Академії за єдиним задумом. На базі Академії передбачено створення Науково-дослідного інституту, Навчально-наукового інституту підготовки керівних кадрів та Навчально-наукового інституту правоохоронної діяльності. І це тільки перші видимі кроки майбутніх змін.

Якісно підготовлений персонал, сучасне озброєння та техніка, нові програми професійної підготовки, створені з урахуванням досвіду охорони кордону в умовах ведення бойових дій та досвіду, переданого європейськими колегами – це те, що допоможе нам почуватися впевнено на шляху до реалізації запланованого.

ЯКІСНО ПІДГОТОВЛЕНИЙ ПЕРСОНАЛ, СУЧАСНЕ ОЗБРОЄННЯ ТА ТЕХНІКА, НОВІ ПРОГРАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ – ЦЕ ТЕ, ЩО ДОПОМОЖЕ НАМ ПОЧУВАТИСЯ ВПЕВНЕНО НА ШЛЯХУ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАПЛАНОВАНОГО.

Колектив офіцерів управління професійної підготовки та організації освітньої діяльності Департаменту особового складу Адміністрації ДПСУ вивчив найкращий вітчизняний та європейський досвід щодо підготовки та перевірки готовності військовослужбовців виконувати завдання в екстремальних та наближених до реальних умовах. Окремі позиції проходять апробацію під час комплексних практичних та контрольних-перевірочних занять з особовим складом Адміністрації Служби.

Під час підсумкової перевірки рівня професійної підготовки військовослужбовців Адміністрації та підрозділів центрального підпорядкування було одночасно підготовлено та оцінено персонал щодо виконання службово-прикладних вправ стрільби із пістолета, перевірено рівень фізичної підготовленості і навички з тактичної медицини, а також проведено заняття з особистої безпеки та застосування сили. За формою та змістом – це спеціально підготовлені тренінги, на яких водночас даються необхідні знання, проходять змістовні практичні заняття та перевіряється рівень підготовки особового складу. Заняття проводяться одночасно зі здачею підсумкової перевірки та можливістю підтвердити або підвищити класну кваліфікацію військовослужбовців.

Інструктори розповідали, як врятувати життя людині, демонструючи манекени з імітаціями поранень. Спеціаліст давав корисні відомості про типи поранень, пояснював, як зупинити кровотечу,

на що треба звертати увагу при огляді пораненого, скільки є часу на порятунок потерпілого. Потім учасники мали можливість на місці відпрацювати елементи допомоги.

В ході вогневої підготовки учасники мали виконувати службово-прикладну вправу, яка об'єднала в собі три базові вправи з вогневої підготовки.

На кожному етапі стрільб було передбачено детальний інструктаж. Інструктори послідовно переконувалися, що всі збагнули умови вправи, видавали патрони, спостерігали за заряджанням зброї, слідували за кожним рухом військовослужбовців у тирі.

Правильно організовані стрільби гарантували безпеку особового складу. На занятті з особистої безпеки та застосування сили учасники отримали практичні навички затримання, обеззброєння і знешкодження умовного порушника. Обов'язковою складовою підсумкової перевірки було і виконання вправ фізичної підготовки, які визначили рівень розвитку фізичних якостей військовослужбовців.

Слід відмітити ефективність та високий рівень організації занять та заходів з перевірки рівня підготовки військовослужбовців. Відкритість та відповідальне ставлення офіцерів Департаменту особового складу до кожного з етапів перевірки дозволили всім учасникам отримати максимальний результат від проведених заходів. **К**

Підготувала
Тетяна ФІЛІПЕНКО

УРОКИ ЛІДЕРСТВА

Українська делегація представниць чарівної статі взяла участь у 56-й щорічній Міжнародній конференції жінок, які працюють у правоохоронних органах. Захід, організований Міжнародною асоціацією жінок-поліцейських, відбувся у канадському місті Калгарі. Цьогорічна конференція присвячена темі жіночого лідерства, активній позиції жінки в поліції.

Конференція зібрала близько 900 представниць структур правоохоронних органів з майже 40 країн світу. Своєю наполегливістю, високим рівнем знань, досконалим виконанням службових обов'язків вони довели свою професійність і досягли визнання серед колег-чоловіків, що обіймають керівні посади у своїх відомствах.

У складі новоствореної Української Асоціації представниць правоохоронних органів у заході взяли участь представниці прикордонного відомства: старший офіцер відділу з питань міжнародного співробітництва та взаємодії з міжнародними безпековими організаціями управління міжнародного співробітництва та євроінтеграції Адміністрації Держприкордонслужби підполковник Ольга Деркач, яка, окрім того, обіймає посаду по-заштатного радника Голови відомства, та заступник ректора з персоналу Національної

академії Держприкордонслужби полковник Олена Волобуєва. Навесні цього року вони стали учасницями міжнародної організації. Значимо, що Українська Асоціація представниць правоохоронних органів – це проєкт, що реалізується Програмою підготовки поліцейських (РТАР) та виконується компанією Agriteam Canada за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Канади.

Насичена програма конференції тривала чотири дні, під час яких відбулися виступи делегацій, обмін досвідом, неофіційне спілкування, налагодження контактів та визначення напрямів співробітництва. Під час заходу можна було почути надихаючі історії, мотиваційні виступи та реальні приклади з життя жінок, які працюють у правоохоронних органах. Серед ключових спікерів конференції слід відмітити Міністра юстиції Канади Кетлін Генлі, Президента Міжнародної Асоціації жінок-по-

ліцейських Маргарет Шортер, яка в минулому обіймала генеральську посаду в Королівській поліцейській службі Канади, екс-президента Республіки Косово Атіфете Ях'яга, яка до цього була заступником директора поліції Косово та має звання генерал-майора, голову поліції Канади генерала Брендю Лакі – першу жінку-поліцейську, яка очолила цю державну інституцію, чотириразову олімпійську чемпіонку, канадську хокеїстку Каролін Уеллетт.

В рамках програми Міжнародної конференції проходили тренінги, менторські студії, тематичні зустрічі, присвячені лідерству, тактиці, програмі підготовки поліцейських, психології. Крім того, був організований Національний день, що став яскравою подією та продемонстрував культуру різних народів та країн. Кожна делегація представила національні вбрання, познайомивши учасників заходу з частиною своєї культури.

Міжнародна асоціація жінок в поліції була (IAWP) створена в 1915 році в США. Вона є всесвітньою професійною організацією для жінок, які перебувають на службі в поліції. Її завдання полягає в зміцненні, об'єднанні та підвищенні спроможності жінок на службі в поліції в усіх державах світу. На сьогодні IAWP представлена у 26 регіонах світу і налічує понад 60 держав-учасниць. Україна входить до Регіону 15 IAWP – Центральна та Східна Європа. Українська асоціація представниць правоохоронних органів доєдналась до IAWP цього року.

Вперше за всю історію проведення Міжнародної конференції окрема сесія дня була присвячена Україні, стану реалізації гендерної політики в системі наших правоохоронних органів та досягненням новоствореної Української Асоціації представниць правоохоронних органів. Українська сесія конференції була представлена виступами наших делегаток – «Уроки лідерства від України». В контексті виступу членів УАППО Олена Волобуєва розповіла про основний компонент діяльності Асоціації – проведення тренінгів та навчань з гендерної проблематики для жінок, які працюють у правоохоронних органах України. Крім того, представниці Державної прикордонної служби України поділилися з колегами основними напрацюваннями, станом реалізації принципу рівних прав і можливостей у службі. На закритті конференції пролунала теза: «У майбутньому більше не буде жіноч-лідерок. Будуть лише лідери».

Для кожної з делегаток конференція мала особливе значення в аспекті професійного сприйняття та особистого досвіду. Своїми спостереженнями щодо участі в конференції поділилася підполковник Ольга Деркач: «Поїздка до Канади залишила незабутні враження. Я часто беру участь у різноманітних міжнародних заходах, в тому числі з гендерної проблематики, але ця конференція просто перевернула моє сприйняття самої себе. Така мотивація до рішучих змін, розуміння того, що ти вже лідер, почуття надійного стринського плеча, атмосфера взаємоповаги, взаєморозуміння та менторства, що лунали усі дні – неоціненні! Вразило, як відкрито та широко зустріли українську делегацію члени Міжнародної Асоціації жінок-поліцейських та з яким нетерпінням чекали на нашу презентацію. Надзвичайні враження залишилися

ВПЕРШЕ ЗА ВСЮ ІСТОРІЮ ПРОВЕДЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ОКРЕМА СЕСІЯ ДНЯ БУЛА ПРИСВЯЧЕНА УКРАЇНІ.

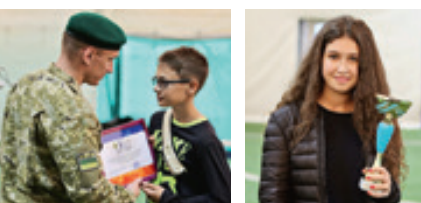
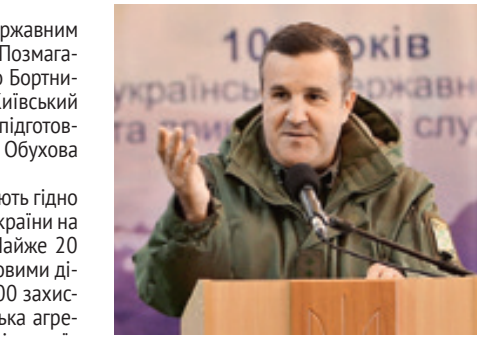
від візиту до Міністерства закордонних справ Канади, де спеціально було скликано нараду, присвячену вивченню досвіду реформування правоохоронної системи України, реалізації політики рівних прав і можливостей, а також ознайомленню з першими результатами діяльності Асоціації. Величезна зацікавленість та обізнаність канадських високопосадовців українською темою підтвердила, що Україна є країною-стратегічним партнером. Взагалі Канада вразила своєю різноманітністю та прихильністю до демократичних цінностей і свобод. В пам'яті надовго залишиться світлове

шоу, спроектоване на будівлю Парламенту в Оттаві, яке закінчувалося словами: «Канада – це країна вільних людей».

Українські делегатки впевнені, що досвід і знання, набуті в рамках конференції, стануть великою рушійною силою у розвитку гендерної політики та забезпеченні рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків у правоохоронних органах України, а також дозволять учасницям надихнути жінок-військовослужбовців на зміни та мотивувати до більш рішучих дій! **К**

Марина МАРКЕВИЧ

УКРАЇНА – НАША МАТИ, ВМІЙ ЗА НЕЇ ПОСТОЯТИ!

У Держприкордонслужбі стало гарною традицією щороку напередодні великих свят – Покрови Пресвятої Богородиці, Дня українського козацтва, Дня української повстанської армії та Дня захисника України – проводити військово-патріотичну акцію «Я – патріот України». Організаторами цього важливого дійства, крім охоронців рубежу, є Київський міський молодіжний центр, який активно співпрацює із «зеленими кашкетами».

День захисника України вже четвертий рік поспіль є державним святом, особливо значимим для військовослужбовців. Позмагається за першість у військово-спортивних змаганнях до Бортничів з'їхали вихованці Державного навчального закладу «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою», військово-патріотичного клубу «Ніхто крім нас» з міста Обухова та понад 350 столичних школярів.

Нині близько чотирьох тисяч прикордонників продовжують гідно виконувати завдання із забезпечення національної безпеки України на лінії зіткнення в межах Донецької та Луганської областей. Майже 20 тисяч наших охоронців кордону пройшли випробування бойовими діями на сході країни. Із них 471 отримав поранення. Понад 800 захисників кордону здобули державні та відомчі нагороди. Російська агресія на сході України забрала життя 70 наших колег, справжніх героїв і патріотів України, які загинули під час виконання бойових завдань. Двоє з них – Герої України – полковник Євген Пікус та капітан Вячеслав Семенов, – наголосив Олег Примаченко.

На базі Окремої комендатури охорони і забезпечення для гостей облаштували експозицію із сучасними зразками озброєння та техніки. Учасники змагань та уболівальники ознайомилися з новітніми зразками бойових машин, озброєнням та технічними засобами зв'язку, що використовуються в охороні кордону.

Діти мали можливість потримати в руках справжню зброю, відчувти потужність броньованих машин, а ще – сфотографуватися з військовими. Особливо це сподобалося найменшим учасникам акції.

Військовослужбовці Кінологічного навчального центру та Окремого контрольно-пропускного пункту «Київ» викликали захоплення дітей виступом зі своїми вірними і навченими чотирипалими помічниками – службовими собаками. Інспектори-кінологи показали здібності, вміння і навички своїх помічників: долати перешкоди, виконувати стрибки через кільце з палаючим вогнем, виявляти контрабанду, наркотичні засоби, цигарки, протипіхотні міни та вибухові пристрої.

Бійці загону «ДОЗОР» продемонстрували навички спецпідготовки та інценували момент затримання уявного порушника кордону, що вразило присутніх високим рівнем виучки та професійною підготовкою спецназівців.

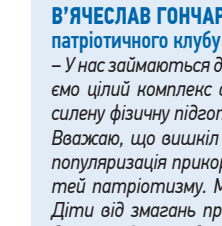
На свято до школярів завітав і Віталій Міхеєв – майстер спорту зі стронгмену, член збірної команди України, призер Чемпіонату України, шестиразовий рекордсмен України, фіналіст найпрестижніших міжнародних змагань із силових видів спорту Arnold Classic Amateur. Нещодавно він виборов звання віце-чемпіона Європи на змаганнях людей, які прагнуть бути найсильнішими у світі. Цього разу Віталій Міхеєв продемонстрував свою міць, потягнувши автомобіль МАЗ вагою 11 тонн під оплески присутніх.

Учнівські змагання відбувалися у три етапи. Діти випробували себе у розбиранні та збиранні АК-74, військово-спортивній та комбінованій естафеті. Із бажанням перемогти учасники першої долали перешкоду за перешкодою. Цікавими були змагання з перетягування канату, естафети, вправи на спритність. Переможцями, звичайно, стали всі учасники, а кращі команди і спортсмени в індивідуальній першості отримали кубки, почесні дипломи та відзнаки. А після змагань на дітей чекала справжня польова кухня зі смаколиками.

Фінальною окрасою дійства став святковий концерт артистів Академічного ансамблю пісні й танцю Державної прикордонної служби України. **К** Світлана ДЕЙЧУК, фото Владислава ДУБЕНКОВА

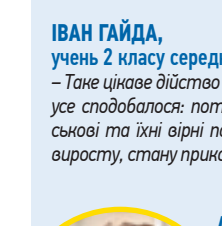
ВІКТОРІЯ РУДЕНКО,
класний керівник середньої школи № 305:
– Сьогоднішня подія є показовою практикою патріотичної роботи з молодим поколінням, цікавим наочним прикладом професії прикордонника, адже учні побачили військову частину, техніку та зброю. Це маленьке відкриття світу для наймолодших учасників акції, яка їх дуже захопила. Вони із задоволенням занурилися в цю атмосферу, адже з дитинства вже є вмотивованими, бо у багатьох із них батьки – прикордонники. А в нашій країні військові традиції передаються з покоління в покоління. Можливо, хтось із них у майбутньому стане військовим.

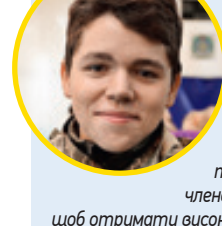
В'ЯЧЕСЛАВ ГОНЧАР, керівник військово-патріотичного клубу «Ніхто крім нас», м. Обухів:
– У нас займаються діти віком від 9 до 16 років. Вивчаємо цілий комплекс вправ: військовою підготовку, посилену фізичну підготовку, вогневу та альпіністську. Вважаю, що вишкіл важливий і необхідний, адже це популяризація прикордонної служби та виховання у дітей патріотизму. Ми на такому дійстві вже втретє. Діти від змагань просто в захваті. Мені також ця тема близька і дорога, бо я в минулому служив у Прикордонних військах України.

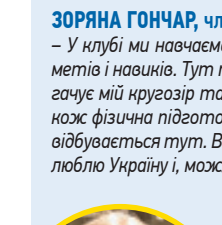
ОЛЕНА БУРАУ, заступник директора спеціалізованої школи № 181 імені Івана Кудрі:
– Ми дуже вдячні Держприкордонслужбі за запрошення на цей захід. Адже все, що ми тут побачили і почули, сприяє знайомству дітей із професією прикордонника. Завдання змагань дозволяють набутися унікальний і цікавий досвід: побачити, потримати в руках зброю, навчитися, як з нею поводитися. Діти усвідомлюють, що таке подвиг військових, захист Батьківщини, і самі вчать служити країні. Так стають патріотами. Акція має велике значення для профорієнтації старшокласників.

ІВАН ГАЙДА,
учень 2 класу середньої школи № 305:
– Таке цікаве дійство бачу вперше! – Мені сьогодні тут усе сподобалося: потужні бойові машини, сміливі військові та їхні вірні помічники – розумні собаки. Коли я виросту, стану прикордонником – як моя мама!

АРТЕМ РУСЕНКО, курсант Державного навчального закладу «Київський професійний коледж з посиленою військовою та технічною підготовкою»:
– Для нас – курсантів – дуже повчальний такий захід. Він дає знання про важливу діяльність прикордонної служби, а також розширює кругозір, надає можливість на змаганнях показати свою спритність, витривалість, а також вселяє дух патріотизму та допомагає зорієнтуватися у виборі професії, зокрема стати членом великої військової родини. Ми готувалися до змагань, щоб отримати високий результат.

ЗОРЯНА ГОНЧАР, член клубу «Ніхто крім нас»:
– У клубі ми навчаємося початкових військових предметів і навичок. Тут панує хороша атмосфера. Це збагачує мій кругозір та дисциплінує. А ще важливо також фізична підготовка. Мені цікаво все, що сьогодні відбувається тут. Вважаю себе патріотом тоді, що люблю Україну і, можливо, оберу професію військового.

НАТІЯ ШАНКУШВІЛІ,
спеціалізована школа № 98:
– Такі військові вишколи розширюють уявлення про складну, відповідальну й самовіддану службу прикордонників. Адже одна лише екіпіровка скільки важить! Проте це професія для цілеспрямованих і амбітних сміливців. Думаю, сьогоднішній захід зорієнтував у виборі професії саме таких старшокласників.

«ДИКИЙ» БІЗНЕС

Представники тваринного світу упродовж всього існування виду здійснюють небезпечні і виснажливі подорожі. Одні тварини мігрують у пошуках їжі, інші прямують до зручного і безпечного місця для свого потомства. Деякі долають рекордні відстані та здійснюють мандрівки в часі. Однак не завжди ці процеси обумовлені еволюцією. Дедалі частіше винуватцем переміщення тварин з їхнього звичного середовища стає людина.

ПОМИЛКА ПРИРОДИ

На початку весни личинка періодичної цикади долає 30-сантиметровий шар ґрунту, щоб стати крилатою комахою і прожити декілька тижнів. Мільярди комачок вириваються зі свого укриття один раз на 17 років. Саме стільки личинка проводить під землею перед тим як побачити денне світло і завершити життєвий цикл. Горбатий кит залишається на літні місяці біля узбережжя Арктики, поглинаючи тонни їжі за день. Взимку він пливе до екватора для розмноження, долаючи понад п'ять тисяч кілометрів. Шоосені численні метелики-монархи летять з Мексики і Каліфорнії на захід через всю територію Північної Америки. Тисячі кілометрів мотилі долають у декілька поколінь. Ці комахи здатні до трансатлантичних перельотів. Як їм це вдається – залишається загадкою. Природа

врахувала всі залежні від неї фактори існування тваринного світу, в тому числі і щодо його відновлення. Зникнення певного виду за палеонтологічними даними вважається нормою і середня швидкість такого процесу – один вид за століття. Однак протягом останніх двохсот років вимирання цілих видів пришвидшилось мінімум в 40 разів. Адже природа передбачила все, окрім діяльності людини.

Спочатку задля виживання людство тисячоліттями бездумно і безкарно використовувало страшні наслідки, жажнулися від заподіяного. Вже не будуть ніжитись у сонячних променях та шукати затінку лісові слони, стеллерова корова, тури, нелітаючі голуби-дронти, птахи додо, безкрилі гагарки, лабрадорські гаги, європейські ібіси, мандрівні голуби. Вони та багато інших

тварин є лише в сумному Чорному списку, опублікованому в 1973 році Міжнародним союзом охорони природи. Починаючи з 1600 року тільки ссавців зникло 63 види і 55 підвидів. З 1980 року не існує 74 види птахів. У різних частинах світу на межі повного зникнення горили, білі ведмеді, азіатські носороги, леви, тигри, гепарди і ще понад тисяча видів. Чисельність деяких з них складає лише сотні особин. Взагалі на межі зникнення – майже чверть ссавців і восьма частина птахів, і це інформація лише про ті види, за якими ведеться спостереження.

НЕЛЮДСЬКА ЖАДІБНІСТЬ

Все, що зникає, стає ціннішим. Та замість того щоб примножити чи хоча б зберегти те, що лишилось, багато людей хочуть одноосібно цим володіти. Похизуватися ексклюзивною твариною, рідкісним екземпляром, слідувати моді,

**ЖИВИХ
КОНТРАБАНДНИХ
ТВАРИНОК ШЕ
МОЖНА ЗНАЙТИ
ТА ВРЯТУВАТИ.
А ОТ ЧОРНИЙ
РИНОК ТОВАРІВ,
ВИГОТОВЛЕНИХ З
ТВАРИН, ВЖЕ НЕ
ЗАЛИШАЄ ШАНСУ
НА ПОРЯТУНОК.
ТОРГОВЦІ ЦИМИ
ВИРОБАМИ
ОТРИМУЮТЬ
ВЕЛИЧЕЗНІ
ПРИБУТКИ.**

ствердити свій статус за рахунок поневолення дикої тварини. За це багатії готові платити великі гроші. А якщо є попит, то буде пропозиція. Браконьєри знайдуть, зловлять, привезуть. Не хоче живе – зроблять чучело, не потрібно все – запропонують частини. На підтвердження цього на кордонах багатьох країн часто виявляють та затримують контрабанду браконьєрських трофеїв.

Під час минулорічної операції «Книга джунглів» у Каліфорнії Служба рибних ресурсів та дикої природи США лише протягом місяця заарештувала та передала в руки правосуддя 16 осіб за контрабанду екзотичних тварин. Серед засуджених 27-річний Ніколас. Він намагався ввезти бенгальського тигра за підробленими документами організації Wildlife in need, яка займається реабілітацією та поверненням тварин до дикої природи. Тигреня було виснажене та важило лише 45 кг замість 180. Натомість 34-річний Родріго незаконно перевозив королівських кобр у картопляних чіпсах. Загалом він приховав 23 змії. Вартість цих плазунів на чорному ринку становить 46 тисяч доларів США. Крім того, під час обшуку помешкання Родріго правоохоронці врятували мексиканського крокодила та декілька видів черепах. Інший зловмисник, Кевін Ву, склав до багажу одну з найдорожчих акваріумних рибок Аровану. Послідовники даоської практики фен-шуй впевнені, що азіатська риба-дракон приносить власнику успіх, благополуччя та здоров'я. Ціна деяких екземплярів стартує від п'яти тисяч доларів США, але на що не підеш заради щасливого життя! Особливо рибою-талісманом переймаються китайські бізнесмени, щоб кожному відвідувачу продемонструвати надійність та «захищеність» компанії. Повертаючись з-за кордону, Кевін заховав до валізи своєї дружини рибку та ще 14 черепах, шість з яких не пережили таку подорож. Ще один підприємець Куртін витратив 100 тисяч доларів на придбання 93 екзотичних птахів. Переліт співочих пташок з В'єтнаму до Лос-Анджелеса став смертельним для 85. Разом з грошима він втратив і свою свободу. Куртін засудили на один рік ув'язнення в федеральній тюрмі та шість місяців домашнього арешту. Збільшення кількості подібних затримань – тривожний сигнал зростання злочинності в цій сфері.

ОСТАННІЙ РЕЙС

Маленьких тваринок контрабандисти ховають у валізах, в одязі, в зачісках та під капелюшками. Тих, хто може викрити себе звуком чи рухами, перемотують ганчірками та скотчем, намагаючись заспокоїливіми, що завдає незворотної шкоди здоров'ю тварини, а дуже часто є несумісним з життям. Практично всі випадки контрабанди тварин супроводжуються жорстоким поводженням з ними.

Для перевезення екзотичних тварин на великій відстані контрабандисти найчастіше використовують авіацію. Не заради комфорту та зручності, а задля скорочення часу в дорозі, адже їм вкрай важливо доставити трофей в товарному вигляді. І таких прикладів безліч.

місці катастрофи рятувальники відшукали одного вцілілого пасажера. Коли потерпілий отямився, то розповів, що хтось із пасажирів перевозив у сумці крокодила. Наприкінці польоту рептилія звільнилася з полону і напала на людей. У паніці всі кинулися до кабіни пілотів, змістивши центр ваги літака. Пілот втратив контроль над керуванням, і літак впав за кілька сотень метрів до посадкової смуги. На жаль, крокодил теж не вижив. Однак загинув він при спробі напасти на самих рятувальників.

СМАК ЗАБОРОНЕНОГО

Живих контрабандних тваринок ще можна знайти та врятувати. А от чорний ринок товарів, виготовлених із тварин, вже не залишає шансу на порятунок. Торговці цими виробами отримують величезні прибутки. Нерідко частина коштів більше ніж ціла жива тварина. Найбільший споживач «запчастин» – народна медицина. Псевдоцілителі використовують у своїх нібито чудодійних рецептах ведмежу жовч і лапи, роги носорогів, залози кабарги, кістки та кігті тигра, сушених змій. Багатії платять величезні гроші за страви з рідкісних тварин. І справа зовсім не в смаку чи користі, а тому що дорого, модно, статусно. Подібна кулінарія поширена в Китаї. Як жартують самі китайці: «Ми їмо все, що має чотири ноги, крім стільців, усе, що літає, крім літаків, усе, що плаває, крім човнів». У меню багатьох ресторанів, крім легальної їжі, можна замовити також страви з м'яса крокодила, черепахи, свинячого борсука або бамбукового пацюка. На базарі, якщо домовитися, можна купити акулячі плавці, мізки макак-резусів. Більшу частину цих тварин постачають контрабандисти.

В країнах Азії, Європи та США, де найбільша китайська діаспора, не зникає попит на прикраси та амулети з фрагментами тварин. Для

ЗА ОШІНКАМИ ЕКСПЕРТІВ, КОНТРАБАНДА ТВАРИННОГО СВІТУ ЗА МАСШТАБАМИ ПОСІДАЄ ТРЕТЄ МІСЦЕ НА МІЖНАРОДНОМУ ЧОРНОМУ РИНКУ, ПОСТУПАЮЧИСЬ ЛИШЕ НЕЛЕГАЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ НАРКОТИКАМИ І КОНТРАБАНДИ ЗБРОЄЮ.

деяких поціновувачів це єдина панацея від всіх бід і недуг. У цій гонимій за «прекрасним» чи не найбільше постраждала популяція африканських слонів. За даними Міжнародного союзу охорони природи, за останні десять років їхня чисельність скоротилася більше ніж на 100 тисяч особин.

Торгівля слоновою кісткою була повністю заборонена в 1990 році в рамках Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою знищення. Однак на конференції CITES, що проходила у столиці Зімбабве місті Хараре у 1997 році, Намібія, Ботсвана і Зімбабве добилися дозволу на «контрольований» продаж слонової кістки та рогів носорога. Мова тоді йшла або про старі запаси, або про відстріл тварин у виняткових випадках. Однак насправді ця юридична шпарина стала в нагоді, перш за все, транснаціональним браконьєрським угрупованням, адже жоден експерт не може відрізнити бивень слона, убитого незаконно, від того, який був застрелений нібито у винятковому випадку. Слід зауважити, що браконьєрством займаються не поодинокі мисливці, а потужні транснаціональні угруповання. Воювати їм є за що, адже на кожному етапі продажу сировини ціна за кілограм зростає. Після переробки вартість сягає захмарних висот.

У 2017 році в Гонконзі виявлено та затримано рекордні вісім тонн контрабандної слонової кістки – найбільшу партію за останні 30 років. Експерти оцінюють її вартість у 72 млн гонконгських доларів (\$9,2 млн). Слонові бивні перевозив корабель з Малайзії. Вони були захопані під коробками із замороженою рибкою.

Слід зазначити, що влада Китаю повністю заборонила торгівлю слоновою кісткою на материковій частині країни з 2017 року. Державні ЗМІ Китаю зазначають, що минулого року в країні вже зафіксували падіння цін на слоновою кістку на 65%. До заборони кілограм кісток коштував дві тисячі доларів США, зараз вартість не перевищує 500. Проте в Гонконзі поки діють деякі винятки. Очікується, що купівля і продаж цього товару буде остаточно заборонена тут до 2021 року.

ЗАКОН ТА СУМНІННЯ

Торгівля дикими тваринами суворо регламентується міжнародною Вашингтонською Конвенцією CITES, яка набула чинності 1975 року. Угода містить три основні параграфи. Згідно з першим, заборонено торгувати видами тварин зі списку. У другому параграфі окремо названі всі види, подальша торгівля якими може призвести до повного зникнення цих тварин. На підставі третього параграфа окремі держави, на території яких живуть зникаючі види, що не потрапили у список, можуть ухвалювати закони для їхнього захисту. Саме дозвіл CITES регулює питання ввозу та вивозу тварин з країни та перетин ними кордону. Однак CITES не забороняє торгівлю дикими тваринами, а тільки контролює і регламентує її. Окрім того, багато видів тварин, які опинилися на межі зникнення, не потрапили до списку.

За оцінками експертів, контрабанда тваринного світу за масштабами посідає третє місце на міжнародному чорному ринку, поступаючись лише нелегальній торгівлі наркотиками і контрабанді зброєю. Точно оцінити обсяги глобального браконьєрського бізнесу не здатен ніхто: ООН подає лише приблизні цифри в десятки мільярдів доларів. За ці гроші щороку нелегально продається близько 30 тис. мавп рідкісних порід, 5 млн птахів, 15 млн змій, черепах та ящірок, 600 млн риб і багато інших рідкісних тварин, а також виробів з них.

У наш час сучасні технології дозволяють відтворити у віртуальній реальності будь-яке місце та подію. За бажанням можна перенестись у еру динозаврів, відчувати себе героєм фільму «Парк Юрського періоду» чи відкрити потаємні місця в незайманих лісах Амазонки. Без сумніву, технічний прогрес відтворить і сучасний світ. Можливо, в майбутньому ми зможемо спостерігати за полюванням занібарського леопарда, плавати з річковим дельфіном бейджі, грати навпередки з гігантською слоновою черепахою і навіть гладити дикого kota-рибалку. Та який світ побачимо ми та наші діти знявши окуляри 3D реальності? К

Тетяна ГАЙДА

Так, в аеропорту Бангкока увагу правоохоронців привернула жінка з великою важкою валізою. Правоохоронці перевірили багаж рентгенівським сканером та, шоковані від побаченого на екрані, попросили відкрити поклажу. І не марно, адже жінка перевозила плюшевих звірят, серед яких знаходилося двомісячне тигреня, «накачане» заспокоїливіми препаратами до непритомного стану. Вважаючи, що в такий спосіб вдасться приховати тигреня, пасажирка не врахувала, що на моніторі рентгенівського сканера всі іграшки виглядали звичайно, а одна мала скелет!

Знаючи про особливості контролю на кордонах, мандрівник, прямуючи з Перу, приховав під одягом мавп тіті. Ці екзотичні примати – невеликого розміру, тому на тілі вмістилось аж 18 особин. Контрабандиста було затримано лише по прибутті в аеропорт Мехіко. Двом мавпочкам не вдалося пережити такі поневіряння світом. Ще один пасажир, вилітаючи з Перу, проніс на борт літака мавпу мармозетку просто на голові. Під час перельоту чоловік зняв свого капелюха, а із зібраного в хвіст волосся виглядала найменша мавпочка в світі. Поведінка тваринки дуже веселила сусідів-пасажирів, які й повідомили про цю пригоду правоохоронців по прибутті в аеропорт Нью-Йорка. Більше не пощастило мандрівникам у Демократичній Республіці Конго. Невеликий пасажирський літак перевозив 20 пасажирів, але розбився під час заходження на посадку. На

**ЗАКОНОДАВЦІ «ПРОКИНУЛИСЬ» І ПОБАЧИЛИ
СЕРЙОЗНІ НАСЛІДКИ ВПЛИВУ ТЕХНОЛОГІЧНОГО
РОЗВИТКУ НА ДОСИТЬ ВАЖЛИВУ ДЛЯ КОЖНОЇ КРАЇНИ
СФЕРУ: ВИБОРИ І РЕФЕРЕНДУМИ.**

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРИХОВАНОГО ВПЛИВУ

Картина світу визначає наші дії, тож вона керує світом. Наприклад, радянська картина світу, особливо та, яка утримувалась за допомогою освіти і науки, ЗМІ, літератури і кіно, відрізнялася від нинішньої. У свою чергу, радянська система прийшла на зміну дореволюційній, що належить до царської Росії, яка також була іншою.

Як трансформується картина світу за таких переходів? З одного боку, принципово змінюється героїка і ключові події, з другого – виникають інші типи кар'єри, інші соціальні ліфти. До речі, ми застали перехід від однієї глобальної картини світу до іншої, в рамках чого зникли не лише герої, але й біографії кожного. Умовно кажучи, позитивні соціальні нашарування минулого були знищені, як і негативні, наприклад, звання дисидента з ситуації знедоленого стало почесним.

Картина світу чітко розставляє причинно-наслідкові зв'язки. Ми бачимо нові полюси позитиву і негативу, що прийшли на зміну старим. Держава намагається приватизувати позитив, пов'язавши його із собою, а негатив намагається віддати іншим, своїм супротивникам або ворогам.

Зазвичай половину провини перекладають на зловмисні зовнішні сили. Так вчиняє і індивід, і цілі держави. Зовнішнє завжди легше визнати винним, аніж самого себе. Існує такий психологічний феномен, який легко перенести на цілі держави.

В цій же площині перебуває і конспірологія. Наприклад, за даними Всеросійського центру вивчення громадської думки, 67%

росіян вірять, що існує організація чи група осіб, які контролюють дії влади багатьох держав: «67% – дуже велика частка, що дає підстави говорити про конспірологію як важливий компонент картини світу російського громадянина. Важливо, що у 2014 році тих, хто вірив в існування світового уряду, було 45%. Варто зазначити, що і це досить високий показник. При цьому його зростання на 22% за чотири роки навряд чи випадкове. Наростання параної у громадській свідомості з 2014 року збіглося зі спрощенням політичного дискурсу в Росії. Фактично він був зведений до наступних схем: Росія оточена ворогами, Захід боїться нашої сили і шукає привід нас покарати. Це було викли-

кане різким погіршенням стосунків із західним світом після приєднання Криму до РФ. Тема антиросійської змови, до якої додався і допінговий скандал, і справа Скрипалів, дозволили владі мобілізувати широкую електоральну підтримку перед президентськими виборами 2018 року».

Чужа картина світу завжди має вигляд ворожої для своєї, оскільки релігія та ідеологія конкурували з іншими релігіями та ідеологіями. Причому вони боролись одна з одною не лише в інформаційному або віртуальному просторах, часто це були справжні війни в фізичному просторі.

Сьогодні відбувся зсув до більш універсальної картини світу для всіх. Однак вона створена на базі західних уявлень, тому зберігає свою конфліктність, наприклад, з Ісламом. В Ірані входження західних ляльок і анімації зупиняється за допомогою створення власної анімації і власних ляльок. Китай також насторожено ставиться до приходу західної масової культури. Росія заявляє про свою готовність відгородитися від всесвітньої павутини, що, по-суті, уже зробив Китай.

Зміну картини світу вивчають і військові. Для них втручання в чужу картину світу є навіть частиною професії, оскільки така зміна може привести до перемоги. Це і цикл Бойда в США, що складається з наступних кроків: Спостереження – Орієнтація – Рішення – Дія, і рефлексивне управління противником у російських інформаційних операціях. Тут картина світу змінюється тимчасово і на вузькій ділянці дійсності, щоб отримати перевагу в конкретній бойовій ситуації.

Зміна сприйняття створює нову картину світу за рахунок того, що ми тепер бачимо в тому ж реальному світі інші ключові точки. Фізичний світ залишається тим самим, однак значимість тих чи інших цінностей змінюється. Якщо Захід, наприклад, орієнтований на індивідуальні цінності, то Схід – на колективні.

Військові приділяють велику увагу управлінню сприйняттям противника, оскільки це веде до неадекватного розуміння ним ситуації. Найяскравішим прикладом такого роду є «зелені чоловічки» в Криму, існування яких вплинуло на прийняття рішень як в Україні, так і за кордоном, оскільки вони давали можливість тим, хто сумнівався, не реагувати.

Е. Тоффлер запропонував шість варіантів управління сприйняттям, що використовуються з часів першої світової війни:

- звинувачення у звірствах, як правило, у випадку війни це стосується мирного населення (старих, жінок і дітей);

**У СВІТ ПРИЙШЛИ НОВІ МЕТОДИ
МАНІПУЛЯЦІЙ, ПОВ'ЯЗАНІ
З НОВИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ.
ОДНАК ПРИХОВАНИХ ПРОЦЕСІВ
ВПЛИВУ ЗНАЧНО БІЛЬШЕ
АНІЖ НАМ ЗДАЄТЬСЯ.
І ВОНИ ДОСИТЬ СИЛЬНІ.**

- гіперболізація;
- демонізація і дегуманізація, наприклад, їх слід порівнювати з Гітлером або Пол Потом;
- поляризація, коли ми діємо як герої, а вони як негідники;
- опора на вищі сили;
- метапропаганда, тобто демонстрація того, що їхні меседжі неправдиві, а наші правдиві.

Інститут Інтернету Оксфордського університету узагальнив використання соціальних мереж для введення в оману. У дослідженні вони ввели додаткове поняття валентності, під яким розуміли привабливість і негативність повідомлення або події. Вони пишуть: «Відомою технікою маніпуляції в соцмедіа є використання онлайн-коментаторів, які активно вступають у розмови і дебати зі справжніми користувачами».

соцмедіа. Їхня активність охоплює безліч платформ, включаючи традиційні веб-форуми, блоги, сайти новин і соцмедіа, де вони використовують різні стратегії валентності, розмовляючи з реальними користувачами. Ми знайшли докази, що урядові та партійні організації, використовуючи онлайніві комунікатори, формують дискусії в Інтернеті і на соціальних платформах трьома шляхами:

- 1) розповсюдженням проурядової і пропартійної пропаганди;
- 2) атаками опозиції і веденням дискредитуючих кампаній;
- 3) нейтральними стратегіями, що включають відведення обговорення або критики від важливих проблем або перевірки фактажу інформації.

Тобто законодавці «прокинулись» і побачили серйозні наслідки впливу технологічного розвитку на досить чутливу для будь-якої країни сферу: вибори і референдуми.

Комісія також вимагає розкривати спонсорів онлайніві політичної реклами або платних комунікацій. Цього вимагав і Конгрес США.

Після різкого падіння вартості акцій Твіттера і Фейсбука, що було викликано скандалами й штрафами, також змінюється уявлення про бізнес соцплатформ. Ось позиція фінансового аналітика: «Твіттер і Фейсбук повинні певною мірою змінити свої бізнес-моделі. Їм слід навести лад на своїх платформах, а не просто займатися збором рекламних коштів».

Аналіз британської парламентської комісії заслуговує на більш прискіпливу увагу і повагу. Наведемо одну фразу з експертного висновку цієї комісії, яку висловив доктор П. Бернал: «Частина проблеми полягає в тому, що фейкові новини «працюють» – їм часто вірять, і вони можуть підсилювати наявні погляди. Вірогідно, це єдина реальна причина того, чому політики їх використовують, мейнстрімні медіа переслідують, а Інтернет розповсюджує. Зростає об'єм емпіричних доказів внаслідок досліджень, проведених у США і Великобританії. Фейкова історія новин може бути зроблена з меншим числом «дірок

ЗМІНУ КАРТИНИ СВІТУ ВИВЧАЮТЬ І ВІЙСЬКОВІ. ДЛЯ НИХ ВТРУЧАННЯ В ЧУЖУ КАРТИНУ СВІТУ Є НАВІТЬ ЧАСТИНОЮ ПРОФЕСІЇ, ОСКІЛКИ ТАКА ЗМІНА МОЖЕ ПРИВЕСТИ ДО ПЕРЕМОГИ.

Ще однією стратегією, виявленою нами, було використання тролів, які націлювались на конкретних індивідів, громади та організації за допомогою ненависті та різних форм онлайніві переслідування».

Як бачимо, ця форма впливу досить поширена і застосовується не лише під час виборів. Просто у випадку російського інформаційного втручання в американські президентські вибори зійшлися ніби інші фактори, які привернули особливу увагу, зокрема:

- це було іноземне втручання ззовні;
  - це стало частиною внутрішньополітичної боротьби в США;
  - це було ніби «невидимим» використанням соцмедіа, котре раптом перетворило Фейсбук з домашньої тварини на дикого звіра.
- Парламентський комітет у Великобританії після скандалу з Фейсбуком і Cambridge Analytica дійшли до наступних висновків:
- сайти соцмедіа повинні нести відповідальність за «шкідливий» контент;
  - правила політичних кампаній повинні відповідати дигітальній епосі;
  - технологічні компанії повинні платити податок на освіту і регуляцію;
  - необхідно проведення аудиту соціальних мереж, в тому числі алгоритмів, якими вони користуються.

ЧАСТИНА ПРОБЛЕМИ ПОЛЯГАЄ В ТОМУ, ЩО ФЕЙКОВІ НОВИНИ «ПРАЦЮЮТЬ» – ЇМ ЧАСТО ВІРЯТЬ, І ВОНИ МОЖУТЬ ПІДСИЛЮВАТИ НАЯВНІ ПОГЛЯДИ.

у сюжеті». Вона відповідає очікуванням, створеним наявними фейковими нарративами. Якщо ви вже вірите, що іммігранти диспропорційно задіяні у злочинності, ви готові повірити в новину, що конкретний іммігрант вчинив злочин, навіть якщо це повністю вигадана історія».

У світ прийшли нові методи маніпуляцій, пов'язані з новими технологіями. Однак прихованих процесів впливу значно більше аніж нам здається. І вони досить сильні. В першу чергу, це бізнес, який всіма силами захищає свою продукцію, яка становить загрозу життю людей. Це і політика, яка підкреслює потрібні їй акценти, приховуючи нагальні проблеми. Це і військові зі своєю кіберзброєю, готовою до застосування.

Правда, з нею також існує безліч складностей. Д. Зенгер у своїй книзі «Ідеальна зброя» пише: «Зброя залишається непомітною, атаки заперечуються, результати точно не відомі. Природно, що керівники розвідки та їхні військові колеги відмовляються обговорювати силу американських кібернетичних можливостей, боячись зменшити невелику перевагу, яку має країна перед своїми противниками. В результаті Сполучені Штати використовують цю неймовірно сильну нову

Пропаганда також активно реалізується за допомогою кібератак. Як вважають спеціалісти з кібервійни: «Пропаганда, не будучи явною кібератакою, може включати кіберелементи, щоб підсилити поширення і вплив меседжа. На ранньому етапі конфлікту в Україні соціальні медіа стали основним каналом комунікації для протестувальників і міжнародних спостерігачів, а Росія використовувала розділ «коментарів» на сайтах новин, щоб просувати проросійський діалог на внутрішніх та іноземних вебсайтах. Що в більш прямому варіанті відбувся під час американських президентських виборів 2016 року, Росія поєднувала інтенсивну пропагандистську кампанію з кібератаками на Демократичний національний комітет з подальшим оприлюдненням дискредитуючих електронних листів за допомогою Вікілікс, намагаючись вплинути на результати».

Інтернет дав світу новий потужний інструментарій впливу, що стає відомим не одразу. Принаймні користувач його взагалі не відчуває і рухається за розставленими для нього дороговказами. Професіонал завжди перемагає аматора, яким є користувач. **К**
Георгій ПОЧЕПЦОВ

зброю переважно таємно, від разу до разу, поки ми повністю не зрозуміємо її наслідки». В свою чергу М. Белем взагалі вважає, що ми вже живемо в першій світовій кібервійні, не помічаючи цього.

МИСТЕЦТВО ВУЛИЦЬ ОЛЕКСАНДР КОРБАН

«Я ніколи не мріяв виїхати з Донецької області, мені довелося. Навіть коли розпочалися бойові дії, я до останнього не хотів лишати свій дім».

Цими словами художник Олександр Корбан розпочав нашу розмову в одній з кав'ярень Києва. Він прийшов після чергового творчого процесу – його очі світилися, а руки були ще у ледь застиглій фарбі. Говорили про вічну творчість під назвою життя. Олександр відверто розповів журналу «Кордон» про власний шлях від амбіційного юнака, працюючого в шахті, до популярного мураліста України.

“У МЕНЕ Є І КОМЕРЦІЙНІ РОБОТИ, ПРОТЕ БЛАГОДІЙНІСТЬ – ЦЕ ДЛЯ ДУШІ. Я РОЗУМІЮ, ЩО НЕ ЗАВЖДИ ГРОШІ ВИРІШУЮТЬ ВСЕ. ГОЛОВНЕ – ЛЮБИТИ ТЕ, ЩО РОБИШ, І ПОСТІЙНО РОЗВИВАТИСЯ.

Деякі ЗМІ підписували Вашу картину із зображенням шахтаря, який опутив погляд, тримаючи жовто-блакитну стрічку, наступними словами – «Пробач, Україно». Спростуйте чи підтвердите таку назву роботи?

Це вигадка. Чому жителі Донбасу мають просити вибачення? Коли я подав це полотно на виставку, цей вислів одразу ж взяли розповсюджувати у ЗМІ. Я почав спростовувати, робота насправді без назви. Мені не дуже б хотілося про це говорити. Люди гинуть, навколо страждання. І це у 21 столітті, у розвинутому суспільстві.

Можна сказати, що саме з цієї картини розпочалася Ваша історія у столиці?

Можливо. Її першу з моїх робіт тоді купили на благодійному аукціоні в жовтні 2014 року.

Сьогодні Ви у команді художників, з якими працює фонд Sky Art Foundation – організатор міжнародних арт-проектів. Цього б не сталося, якби Ви не виїхали у 2014-му з Кіровського. Ви тоді вже мали друзів у Києві?

На той час у Києві я знав пару графітчиків і декількох товаришів, які ще раніше переїхали з Донбасу. Маючи лише тисячу гривень у кишені, я спочатку жив півроку у добрих людей у недобудованому будинку за містом з красивим фасадом ззовні та голим бетоном всередині.

Насправді я ніколи не мріяв виїхати з Донецької області, мені довелося. Навіть коли розпочалися бойові дії, я до останнього не хотів лишати свій дім. Одного дня мені подзвонили і повідомили, що є можливість негайно сісти у транспорт і виїхати, адже дороги вже

були перекриті, іншого шансу могло не бути. На збори я мав дві години. Взяв усе, що зміг, – найцінніше.

Балончики з фарбою?

Деякі. Інші брат пізніше пересилав мені через знайомих.

Чому Вас навчила робота в шахті?

Мені було 19, я був дитиною. Коли тільки прийшов в шахту, беручи до рук лопату, завалювався назад. Займався кріпленням, вставляв штреки для безпечного пересування під землею. Іншу роботу складно було знайти в той час, якщо ти не власник бізнесу. Мабуть, шахта мене навчила бути більш мужнім і відповідальним.

З тодішніми колегами сьогодні спілкуєтесь?

Шахта – це особливий світ, своєрідні люди. Коли я звільнився, чоловіки казали мені, що дурний. Тільки одна людина підтримувала, проте з початком війни ми припинили розуміти один одного і спілкуватися, відповідно.

Ви неодноразово висловлювалися, що вам до душі благодійні проекти. Як же ви заробляєте на життя?

У мене є і комерційні роботи. Проте благодійність – це для душі. Я розумію, що не завжди гроші вирішують все. Коли є комерція, починається диктування: «а намалюйте так, і намалюйте так». А коли від себе – це по-справжньому широко, від душі, це відчувається глядачем. Головне – любити те, що робиш, і постійно розвиватися.

Мені подобається працювати з дітьми. Я мав не найкраще дитинство, зі своїми труднощами. Може, сильно пафосно звучить, проте я своїм прикладом намагаюсь показати дітям, що все можливо, і що все в їхніх руках. Щоб вони не засмучувалися, якщо одразу бажане не здійснюється. Деякі однолітки та колеги з мене сміялися, коли купували машини, а я – фарби, тому що хотів завжди малювати. Тож, якщо любити свою справу усією душею, то рано чи пізно – все вийде. Не можу сказати, що в мене вже все вийшло, бо ще все в процесі, я працюю і розвиваюся.

У Северодонецьку за підтримки ЮНІСЕФ Ви разом із дітьми перетворили стіну триповерхового будинку початкової школи № 14 на арт-об'єкт. Хто вирішував, що саме має бути зображено на стіні?

Це мікс із малюнків, які робили самі ж діти заздалегідь. Ми лише доопрацювали і зробили колаж. У цьому проекті, як і в усіх інших, я брав участь у співпраці зі Sky Art Foundation. Ми дали дітям можливість творити разом з нами. Ми не ставили ніяких завдань, просто видали пензлі й балончики з фарбою. Деякі учні у шкільному творі про найкращі спогади за рік писали про цю нашу зустріч, про малювання на стіні школи з художниками. У такий момент розумієш, що дійсно робиш важливу справу.

Також я їздив у будинок для людей літнього віку, малював з бабусями і дідусями. Час від часу працюємо із благодійними фондами, які опікуються дітьми із неблагополучних сімей. Мені всі кажуть, якщо припиню малювати, йти в няньки. Навіть сьогодні з двома п'ятирічними провів півдня. Свого часу мені не вистачало підтримки старших, підказок і допомоги.

ОЛЕКСАНДР КОРБАН

Народився 12 березня 1987 року у м. Кіровське Донецької області, Україна. У 2006–2011 роках працював шахтарем на шахті «Комсомолец Донбасу». У серпні 2014 р. переїхав до Києва, де зараз живе і працює. Вперше спробував себе у графіті ще в 2002 році, але відлік своєї свідомої роботи на вулиці починає з 2009 року. Особливістю його творчості є зображення – «characters», а саме – портретів.

Брав участь у фестивалях вуличного мистецтва: Newton Street Degustation (Харків, 2010), Space Jam (Миколаїв, 2011), Yalta Summer Jam (Ялта, 2011, 2012, 2013), Керамо Графіті Фест (Опішня, Полтавщина, 2013, 2014), Mural Social Club (Київ, 2016), In Wall We Trust (Айрола, Італія, 2017).

Водночас з муралами створює станкові твори для галерейних просторів, аукціонних домів.

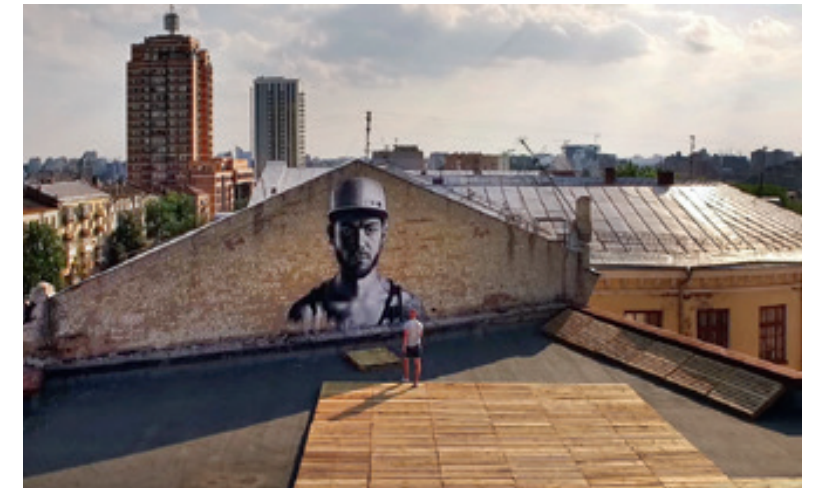

Згадайте, коли Ви зрозуміли, що малювати – це ваше і, що відчули у той момент?

Я спробував уперше малювати графіті в 14 років і досі пам'ятаю це відчуття. Пам'ятаю, де я стояв, на якій стіні і що саме написав... Спогад, як з фільму... Мурашки по шкірі були тоді, і щоразу, як про це розповідаю, – теж мурашки. Нереально круті відчуття, вони зі мною завжди, коли малюю.

А що саме спонукало взяти балончик?

Мабуть, мода, це було трендом. 2000-ні роки, у маленькому містечку з'явилися перші бі-бої, перші репери і графіті-райтери. Я товаришував тоді зі старшими хлопцями, вони сьогодні також живуть у Києві, ми спілкуємося. Тоді я дивився на їхні роботи і перемальовував їх. Ми утрюх з товаришами накопичували (збирали) гроші на балончики. Один коштував вісім гривень, а пиріжок у школі – 25 копійок. Мама давала на два пиріжки по 50 копійок кожен день. Звісно, ми їх не купували, а збирали на балончики з фарбою.

“Мені подобається працювати з дітьми. Я мав не найкраще дитинство, зі своїми труднощами. Може, сильно пафосно звучить, проте я своїм прикладом намагаюсь показати дітям, що все можливо, і що все в їхніх руках.”

Після старших класів у моєму житті сталася трагедія. Я надовго заклався у собі. А через деякий час почав просто малювати, і це мене врятувало, допомогло не впасти, насправді. А коли звільнився з шахти, це стало моїм всім: і хлібом, і хобі, і життям. А думав, що стану футболістом.

Крім аерозольної фарби чимось ще працюєте?

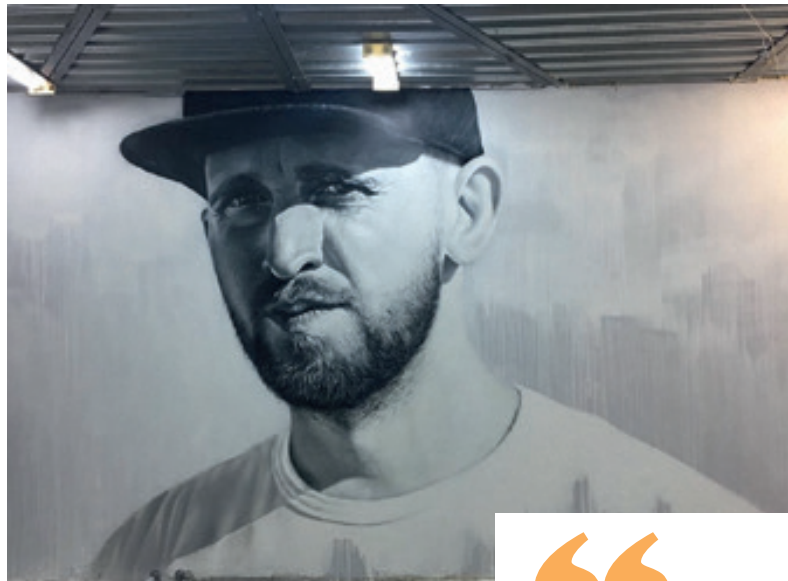
Акрилом та олійними фарбами, які лежали в мене ще з 2013 року, я перевіз їх з Кіровського до Києва і тут ще докупив. Малював акрилом, балончиками на полотнах, а олія чекала свого часу. Сам собі поставив якийсь бар'єр і не міг його переступити. Якось поставив полотно, почав малювати акрилом. В один момент зупинився і рішуче взяв олію. Скажу вам, я так кайфанув, як від балончика уперше. Нереально сподобалося. Остання моя серія поп-арт портретів виконана саме олією.

Виділюю собі час, щоб знову почати малювати акрилом. В один момент зупинився і рішуче взяв олію. Скажу вам, я так кайфанув, як від балончика уперше. Нереально сподобалося. Остання моя серія поп-арт портретів виконана саме олією.

Ви могли б зупинитися на муралах, проте продовжуєте опановувати щось нове, чому?

А як не спробувати? Мені здається, наше життя дане для того, щоб ми знаходили й відкривали щось нове, постійно розвивалися. Перша

3 ДОВІДКИ КОРДОНУ

Стріт-арт як форма мистецтва пустив своє коріння у місті, яке стало центром світової культури і втіленням сучасної урбанізації. Звичайно, мова йде про Нью-Йорк. Саме тут у 60-х роках минулого століття місцеві вуличні банди позначали територію різними написами. Вони сформували першу течію в історії стріт-арту – райтинг або графіті-райтинг.

Під час проголошення незалежності, в ранише недоступну і закрити від усього нового Україну, поступово просочувалися різноманітні зарубіжні тенденції. І стріт-арт не виняток. Проте найбільш характерним для нашої країни став муралізм. Слово «мурал» походить від латинського *murus*, що означає «стіна». Першими муралами були наскальні малюнки в печерах, а засновником сучасної муралістики вважається мексиканський художник Дієго Рівера, який створив у тридцять роки минулого століття безліч «на-стінних робіт» у різних містах по всьому світу.

Сьогодні багато художників дотримуються думки, що за кордоном явище стріт-арту згасає, у той час як в Україні воно спалахнуло яскравими фарбами. Вулиці та площі все частіше заповнюються неоднозначними ілюстраціями, які так приваблюють європейських колег. Своєрідний настінний живопис здебільшого виконує не тільки естетичну функцію, він ще несе величезне смислове навантаження, піднімаючи гострі соціальні питання.

“ ВПЕВНЕНИЙ, ЩО ВСІ ПРОБЛЕМНІ СИТУАЦІЇ І КОНФЛІКТИ МОЖНА ВИРІШИТИ БЕЗ ЗБРОЇ. ПРИКРО, ЩО У НАШОМУ, НІБИ ЦИВІЛІЗОВАНОМУ, СВІТІ ДО ЦЬОГО ЧАСУ ЧЕРЕЗ ТАКЕ ПОТИРАЮТЬ НЕВИННІ ЛЮДИ... ”

двохметрова стіна мені здавалася величезною. І я міг би зупинитися на тій висоті, проте піднявся згодом і на 50 метрів, на 16-поверхівку. Класно, що відзначають мої роботи у чорно-білому варіанті, проте я не зупиняюся лише на них, а йду далі – пробую додавати колір, змінювати техніку.

Є у Вас улюблений власний малюнок?

Та ні. Кожна робота по-своєму цінна в плані спогадів. Коли ти малюєш – проживаєш певне життя, певні емоції. Нещодавно я проходив вулицею Антоновича і, побачивши свою «Дівчину з птахами», застиг, повернувся у спогадах на два роки назад. Згадав різні ситуації, які тоді зі мною відбувалися, трішки засмутився, а потім посміхнувся і пішов далі...

Розкажіть детальніше про цю роботу.

Насправді дівчина – це символічний образ. Дві пташки-синички на малюнку важливіші за неї. Одна сидить зверху на клітці, готова злетіти, а друга – клює зерно у клітці при відкритих дверцятках. «Difficult choice» – робота про складний вибір між невідомою свободою і «прикормленим» спокійним життям.

А не страшно малювати на висоті у 50 метрів?

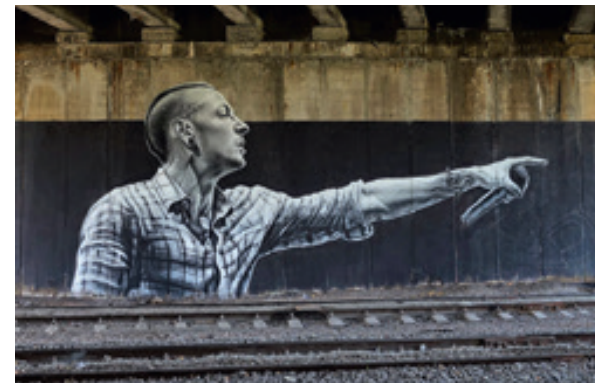
Раніше я думав, що страшно, завжди боявся висоти. Коли вперше заліз малювати на 16-й поверх, я отетерів. Мені треба було працювати на хиткій люльці. Вітер дме – вона хитається, ти йдеш – вона хитається. А малювати треба. Страшно. Це було на Оболоні у 2016-му році під час фестивалю Mural Social Club. А сьогодні взагалі спокійно працюю на висоті. Надихає абсолютно весь процес. Тільки лише коли завершую малювати – настає таке спустошення, ніби з тебе всю енергію висмоктали. Тому що коли малюю, намагаюсь віддати усього себе.

Я не прагну малювати величезні мурали. Мені просто хочеться малювати. Навіть на паркані, якщо ніхто не побачить, лише для себе. А скільки метрів стіна чи полотно – не має значення.

Як відновлюєтесь після кожної закінченої роботи, емоційного спустошення?

Наркотики я не вживаю (посміхається). Коли намалював Честера Бенінгтона (Авт.: музикант, вокаліст рок-гурту «Linkin Park», який вчинив самогубство 20 липня 2017 року на 41 році життя), я просто згас. Його вчинок сприйняв дуже близько, бо я через такі штуки проходив у житті, тому це була одна з найскладніших для мене робіт. Емоційно складних.

Як знаходжу натхнення? Гуляю, відпочиваю, граю в футбол, катаюся на велосипеді, проводжу час із друзями. Цією зимою спробував сноуборд, і мені просто «знесло дах»: я закохався в цю штуку

неймовірно. Мріяв спробувати, ще коли в шахті працював. Зараз чекаю зими, щоб стати на борд і «полетіти». Іноді, щоб поновити ідеї, відпочити, досить подивитися фільм, посидіти в парку з друзями, а краще – в лісі.

Художньої освіти Ви не маєте, отже, напевно, у когось вчилися, до когось придивлялися?

Прикладом для мене є роботи деяких світових муралістів, особливо з Німеччини. Я слідував, які фарби вони використовують, навіть копіював кілька робіт. Сьогодні дивлюся на старі свої малюнки – і аж смішно. Помічаю помилки у пропорціях, проте я так вчився. Все життя планує вчитися.

У нас є конкуренція серед муралістів?

Думаю, трохи є. Але я не прагну бути першим, тому не переймаюся. Треба робити своє, те, що приносить задоволення і без чого ти не можеш. Все просто.

Наша реальність свідчить про другорядність класичного образотворчого мистецтва. Нині популярніше електронне, де художники працюють мишкою від комп'ютера, а не пензлем від руки. Як оцінюєте такий стан справ?

Мені здається, класика ніколи не відійде на другий план. А те, що digital-art розвивається – це круто. Все змінюється і прогресує.

Так само і з художниками, багато хто любить себе у мистецтві, проте мало хто любить мистецтво у собі.

На початку інтерв'ю ви сказали, що боляче говорити на тему війни, політики. Однак, вибачте, я не можу не задати наступне питання. Ви вірите у вирішення конфлікту на Донбасі і у повернення окупованих територій?

Не знаю. Дуже хочеться вірити, що так буде. Хочеться, щоб на решті перестали гинути військові та мирні люди. Я однозначно проти війни. Впевнений, що всі проблемні ситуації і конфлікти можна вирішити без зброї. Прикро, що у нашому, ніби цивілізованому, світі до цього часу через таке помирають невинні люди...

Пройшло вже чотири роки, як іде війна. Ми проводимо Євровачення, фінал Ліги чемпіонів УЄФА, а вирішити питання на Донбасі не можемо! **К**

СПІЛКУВАЛАСЯ НАТАЛІЯ УСТЬЯНЦЕВА
ФОТО НАДАНИ SKY ART FOUNDATION

КОРДОН

Журнал «Кордон»

ua_border_service